

L/hv.

JAARGANG 149
FEBRUARI 1980

2

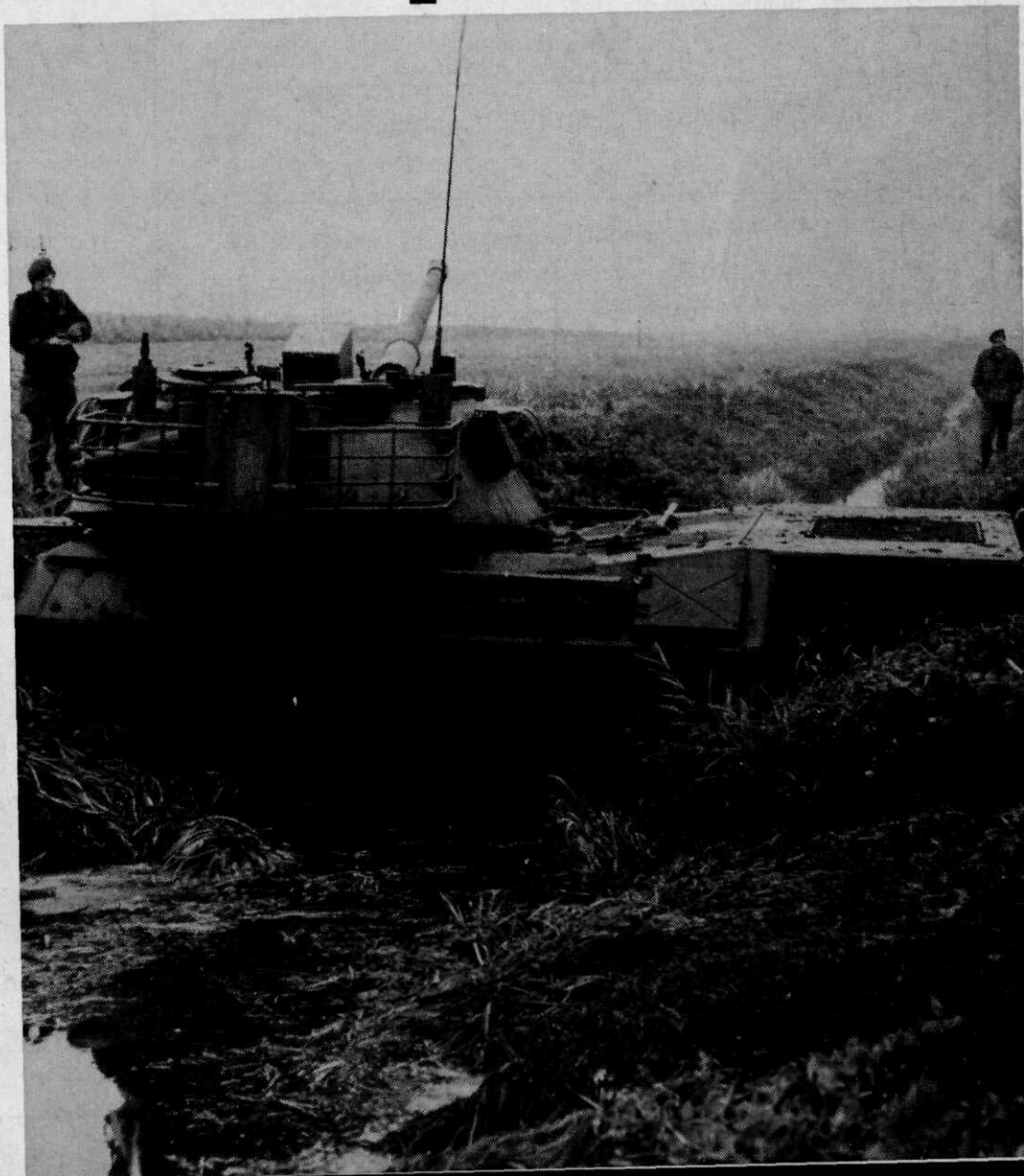
II

KON. MIL.ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Postbus 90.154
4800 RG. BREDA

militaire spectator

WAARIN OPGENOMEN
DE OFFICIELE
MEDEDELINGEN VAN
DE KONINKLIJKE
LANDMACHT EN DE
KONINKLIJKE
LUCHTMACHT

Tijdige
terreinanalyse
is preventief!

(zie blz. 64)

militaire spectator

MAANDBLAD

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

UITGAVE:

Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap

Secretaris:

Denijstraat 135, 2551 HJ Den Haag

Ledenadministratie:

K. Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk

HOOFDREDACTEUR:

W. Walthuis

brigade-generaal der infanterie b.d.

ADJ.-HOOFDREDACTEUR:

H. A. Baaij

commodore van de Koninklijke luchtmacht

REDACTEUREN:

P. Huysman

majoor der infanterie

ir. G. M. van der Laan

kolonel van de technische staf

W. C. Louwse

luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht

drs. J. W. M. Schulten

luitenant-kolonel van de verbindingsdienst

CORRESPONDENTIE:

Grote Marktstraat 40, 2511 BJ Den Haag. Tel. (070) 72 13 68

ABONNEMENTEN:

f 30,—, buitenland f 40,— per jaar, losse nummers f 2,75

ADVERTENTIES:

Postbus 139. 21 70 AC Sassenheim. Tel. (02522) 1 90 23

Contractprijzen op aanvraag

NADruk VERBODEN

52 Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

53 Schemeroorlog 1939-1940: misleidend voorspel van de ramp

55 Probleem in het Midden-Oosten, door Th. G. Woltjer, sergeant-majoor instructeur

64 Is terreinanalyse aanmodderen? door P. B. V. Quartero, R. C. L. Gillebert en J. E. J. van Galen, reserve tweede luitenants, resp. terreinanalist, geoloog; terreinanalist, fysisch geograaf; terreinanalist

70 The Dutch Colonial Army in transition. The militia debate 1900-1921, door dr. G. Teitler, lector Koninklijk Instituut voor de Marine (2, slot)

88 Meningen van anderen: Terreurbestrijding: wel of geen militaire taak? — Pearl Harbor, 7 december 1941

92 Antwoord op meningen van anderen: Terreurbestrijding: wel of geen militaire taak?

93 Vakpers: Tactische doctrine of dogma?

95 Aanwijzingen voor medewerkers

OFFICIELE MEDEDELINGEN

KONINKLIJKE LANDMAGT - KONINKLIJKE LUCHTMAGT

Uit de landmacht- en luchtmachtorders

LaO 79019 (21/50). Regeling werk- en rusttijden militairen, voorlopige regeling vergoeding voor extra beslaglegging enz.

LuO 79515 (23.1/95). Instelling commissie van advies voor de benoeming tot cadet bij de onderscheidene opleidingsrichtingen van de Koninklijke luchtmacht.

LaO 71021 (81/36)/LuO 71517 (81/32). Aanduidingsbord op militaire lesvoertuigen (herdruk, oktober 1979).

LaO 79020 (51.2/118). Groot verlof en klein verlof in afwachting van groot verlof voor dienstplichtigen der KL.

LuO 66509 (51.14/27). Bevordering, (tijdelijke benoeming, terugstelling in rang en ontheffing van de opleiding van dienstplichtig personeel der KLu (herdruk, oktober 1979).

LaO 79019 (21/50) / LuO 79514(21/47). Regeling werk- en rusttijden militairen. Voorlopige regeling vergoeding voor extra beslaglegging enz. (herdruk, november 1979).

LaO 79021 (51.12/15 l). Aannemings-eisen aspirant-marechaussees.

LuO 79516 (21/48). Bevelsverhoudingen, indelingen en in-onderhoudstelling.

Lumed 517-79 (23.1/96). Instructie werkwijze commissie van advies bij benoeming van cadetten voor de Koninklijke luchtmacht.

Lamed 022-79 (51.12/50h)/Lumed 519-79 (51.12/43h). Vaststelling extra toelage voor het studiejaar 1979/1980.

Lamed 010-75 (81/40) / Lumed 507-75(81/36). Centrale verkeerspost Koninklijke marechaussee te Driebergen (herdruk, november 1979).

Lamed 025-79 (53/65) / Lumed 520-79(53/64). Onderscheidingsteken voor langdurige dienst als officier.

Lumed 521-79 (23.1/76 f). Commissie van advies inzake opleiding tot officier voor speciale diensten van de KLu.

Mededelingen van het Commando Verbindingen Koninklijke landmacht

VS 11-7 (Radiotelefonieprocedure, 4e druk). De thans verschenen 4e druk is aangepast aan de gewijzigde ACP-125 (Radiotelefonieprocedure) en de Stanag 5042 (Militaire Symbolen). De procedure is afgestemd op de momenteel bij de KL in gebruik zijnde radiotelefonieapparatuur; tevens is voldaan aan het verlangen van de tactische wapens om tijdens het gevecht tot een snellere en eenvoudiger procedure te komen.

IK 11-7 (Memorandum voor radiotelefonie, 7e druk). Een nieuwe druk van IK 11-7 werd noodzakelijk omdat de inhoud niet meer in overeen-

stemming was met voorschrift VS 11-7 (Radiotelefonieprocedure, 4e dr.).

IK 11-9 (Memorandum voor telegrafisten, 5e druk). Een nieuwe druk van IK 11-9 werd noodzakelijk omdat de inhoud niet meer in overeenstemming was met de voorschriften VS 11-9 (Radiotelegrafieprocedure) en VS 11-23 (Tactische codes en waarmerken).

VS 11-11 (Verbindingen Algemeen, 1e druk). Bevelvoering en verbindingen worden steeds nauwer met elkaar verweven. Kennis van verbindingen, hun mogelijkheden alsmede de voor- en nadelen van de diverse verbindingmiddelen zijn voor een goede bevelvoering onontbeerlijk. Dit voorschrift richt zich rechtstreeks tot commandanten en stafofficieren op alle bevelsniveaus met informatie over verbindingssystemen en -systemen. Het bevat voorts beschouwingen over de omgeving, waarin het gevecht moet worden gevoerd, etherverzadiging, eov-dreiging, overbelasting van verbindingssystemen en emp-invloeden. Het voorschrift is zodanig ingericht, dat op eenvoudige wijze hoofdstukken kunnen worden toegevoegd als daaraan — op grond van commentaren — behoefte zou bestaan.

VS 11-18 (Telexprocedures, 2e druk, 1e wijziging). Deze wijziging vloeit voort uit een wijziging op ACP 127 NATO SUPP-3 (Message Relay Procedures).

VS 11-41 (Veldtelefoonapparatuur, 1e druk, 1e wijziging). De wijziging heeft betrekking op de veldtelefooncentrale „TC-5160”, die nog niet in het voorschrift was opgenomen.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijksweg de „Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit dienen bekend te maken aan de administratie van de eenheid waarbij zij in onderhoud zijn.

Einde van de Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht

Schemeroorlog 1939-1940: misleidend voorspel van de ramp

MS De oorlogsverklaringen van Groot-Britannië en Frankrijk aan Duitsland op 3 september 1939, die het begin betekenden van de Tweede Wereldoorlog, waren de consequentie van de een dag eerder aangeboden ultimatum waarin de beide westelijke mogendheden hadden aangekondigd dat zij hun verplichtingen jegens de aangevallen Poolse staat zouden nakomen indien de Duitse agressor niet onverwijld zijn troepen zou terugtrekken. Voor het gros van de toenmalige buitenstaanders leek het voor de hand te liggen dat er nu redelijk omvangrijke militaire operaties zouden worden opgetuigd tegen het Duitse Westfront, omdat daardoor een vermindering van de druk op de Polen zou kunnen worden bewerkstelligd. In werkelijkheid kon daarvan echter niets terecht komen, omdat de Franse militaire voorbereidingen waren geresulteerd in de aanleg van de befaamde Maginotlinie waarop zózeer werd vertrouwd dat van enige bereidheid tot dynamisch optreden nauwelijks meer kon worden gesproken; en de Britse oorlogsinspanning kon in eerste aanleg niet meer bedragen dan het opbouwen van een expeditionaire macht die ter dekking van de open Franse noordflank zou gaan dienen.

Die tragische machteloosheid van twee naties, wier taak het had moeten zijn de *balance of power* in Europa te verzekeren, speelde volledig in de kaart van het expansionistische Duitsland dat zich veel beter bleek te hebben voorbereid op de onvermijdelijke confrontatie met de Franse aartsvijand en diens minder op het continent georiënteerde bondgenoot: de Duitse Siegfriedlinie was bedoeld om een — overigens onwaarschijnlijk gemaakte — actie van Franse zijde te kunnen opvangen en ophouden tot de operaties in het oosten zo ver zouden zijn gevorderd dat zonder bezwaar delen van de strategische reserve zouden kunnen worden overgebracht naar het westelijke front. En het was, zoals gezegd, de onmacht van het Westen die de bondgenoten van het eerste uur ertoe dwong het spel mee te spelen zoals dat door de tegenstander werd gedecreteerd.

Het gevolg was een vreemdsoortige oorlog die het Frans-Britse onvermogen schrijnend demonstreerde. In het niemandsland tussen Maginot- en Siegfriedlinie werd weinig meer gedaan dan patrouilles

uitzenden en af en toe stootten die wel eens op een voorpost of patrouille van de andere kant zodat er een schermutseling plaatsvond waarbij gewonden vielen; als er dan iemand sneuvelde, haalde dat ongewone bericht zelfs de voorpagina's van de wereldpers. Het was een onwerkelijke vorm van oorlog voeren, die de geschiedenis dan ook inging als de *Schemeroorlog*. De Engelsen noemden hem onecht en spraken daarom van de *Phoney war*, de Fransen betitelden hem als *la drôle de guerre*, en de Duitsers duiden hem aanvankelijk aan als *Scheinkrieg* en later, ironiserende vanwege het inmiddels gebleken verschil met de succesvolle Duitse tactiek van de Blitzkrieg, bezigden Duitse auteurs graag de benaming *Sitzkrieg*. Maandenlang leek het erop dat de Eerste Wereldoorlog zich ging herhalen, met het stereotiepe legerbericht „Van het westelijk front geen nieuws”. De Franse theoretici, die meenden de vorige oorlog te hebben gewonnen doordat de verdediging in loopgraven aan de aanvallende falanxen van de infanterie geen kans op een doorbreking liet, schenen gelijk te zullen krijgen met hun doctrine dat het defensief ook een nieuwe wereldoorlog gemakkelijk zou winnen in de geperfectioneerde, gebetonnerde en gepantserde loopgraafstelsels waarin de statische verdediging superieur zou blijken aan een vergeefs stormlopende aanvaller. En bijgevolg sliep het bedreigde Westen rustig verder, in een periode waarin de agressor zich terdege voorbereidde op zijn volgende sprong. Uit de tijdelijke inactiviteit van de tegenstander leidde men af waarop men eigenlijk hóópte: dat het Duitse opperbevel alsnog eieren voor zijn geld zou kiezen en dat de hele zaak tot ieders opluchting toch nog met een sisser zou aflopen. Helaas, *wishful thinking* is slechts zelden een goed uitgangspunt om tot het gewenste resultaat te geraken, en maar al te vaak worden plezierige dromen wreed verstoord als de slaper hardhandig wordt wakker geschud. Dat gebeurde ook met de slapers in de Schemeroorlog toen in het voorjaar van 1940 de Duitse oorlogsmachinerie op de volgende fase bleek te zijn voorbereid en de strijdkrachten van de agressor opnieuw in beweging kwamen.

Het is nu bijna veertig jaar geleden dat deze on-

werkelijke oorlogsvorm een abrupt einde vond. Uiteraard is het gemakkelijk, achteraf te wijzen op de onbegrijpelijke domheid van de toenmalige militaire autoriteiten die niet wilden inzien dat een gezapig nietsdoen tegenover een steeds sterker wordende tegenstander onherroepelijk zou moeten leiden tot een ramp waarin de vrijheid zou verloren gaan: wie de geschiedenisboeken leest, heeft immers al kennis van de afloop, en dan is het niet moeilijk *wise after the event* te zijn. Terugblikkend kan men zich verbazen hoe het mogelijk was dat — zoals Churchill in zijn memoires optekende — „de Engelssprekende volken ten gevolge van hun onverstand, zorgeloosheid en goedaardigheid de kwaadwillenden toestonden zich weer te bewapenen”; wij kennen het vervolg en weten dat „het Britse volk alléén in de vesting stand hield totdat zij, die tot dan toe blind waren geweest, half gereed waren”. En wij weten ook hoeveel bloed, zweet en tranen het heeft gekost om die halve gereedheid ten langen leste op te voeren tot een volledige, in het bijzonder omdat inmiddels de vlammen van de wereldbrand in alle felheid waren uitgeslagen.

De lessen uit het verleden zijn klaarblijkelijk moeilijk te leren. De eenmaal opgelopen achterstand in de oorlogsvoorbereiding belette een doeltreffend optreden van de westelijke bondgenoten in 1939. De Polen moesten daarvoor een hoge prijs betalen. Nadat de agressor, bevoordeeld doordat hem de zo gevreesde tweefrontenoorlog niet werd opgedrongen, de oostelijke partner van de combi-

natie *op de buitenlijnen* had geëlimineerd, kon hij zich gaan opmaken om de ingedommelde mogelijkheden in West-Europa te wekken uit hun droom dat een schemeroorlog het maximum was waartoe de tegenpartij in staat was: de ramp was inderdaad ingeleid met een misleidend voorspel!

In de huidige confrontatie tussen Oost en West valt een duidelijke parallel te onderkennen. Ook het Oostblok neemt een *positie op de binnenlijnen* in. Een logische gevolgtrekking daaruit zou moeten luiden dat daarom het Westen ten zeerste beducht moet zijn voor het *gevaar partieel te worden verslagen*. Met andere woorden: indien ergens een der buitenlijnenpartners zou worden „aangevalen”, behoren de anderen gereed te zijn om handelend op te treden tegen de binnenlijnenpartij. Niet slechts fysiek gereed, maar vooral ook psychisch daartoe bereid. Helaas moet ook op dat punt de parallel worden doorgetrokken: het heeft er zeer sterk de schijn van dat in voorkomend geval de geschiedenis zich althans in zoverre zal moeten herhalen dat een schemeroorlog het maximum is waartoe een déél van de buitenlijnenbondgenoten in staat zal zijn. En de oorzaak van dié tekortkoming is nog steeds dezelfde als die welke Churchill blijkens het hiervoor aangehaalde de Angelsaksen verweet!

Voor het alsnog afwenden van de ramp waartoe een dergelijk voorspel onvermijdelijk moet leiden, is het van belang dat de slaap wordt beëindigd, de gezapigheid wordt omgezet in dynamiek, en het verstand weer wordt gebruikt. Het is, gelukkig, nog niet *te laat*.

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Bijeenkomst

Op maandag 17 maart a.s. houdt de vereniging een bijeenkomst in het Congresgebouw te Den Haag, waar voor leden en belangstellenden een inleiding zal worden gehouden over het onderwerp

Civiele verdediging en oorlogsbereidheid

verzorgd door de Akademie für Zivilverteidigung van de Duitse Bondsrepubliek.

Het aanvangstijdstip is gesteld op 20.00 uur. Daaraan voorafgaande wordt — uitsluitend voor de leden — een algemene ledenvergadering gehouden, aanvangende te 19.30 uur, waarvoor de agenda is gepubliceerd in het verenigingsorgaan Mars in Cathedra nr 44 van 15 januari jl.

Eventuele nadere bijzonderheden zullen worden vermeld in het eerstvolgende nummer van de Militaire Spectator.

Probleem in het Midden-Oosten

Th. G. Woltjer

sergeant-majoor instructeur

Met het door de Nederlandse regering ter beschikking stellen van een pantserinfanteriebataljon aan de Verenigde Naties ten behoeve van de United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL), zijn het Nederlandse volk en de krijgsmacht nauwer dan voorheen betrokken bij het hele Midden-Oostenprobleem. Hoewel Nederlandse officieren al sedert jaren zijn ingeschakeld bij VN-operaties in het Midden-Oosten, als waarnemers bij de United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO), heeft dat in Nederland nauwelijks de aandacht van de publiciteitsmedia gekregen, in tegenstelling tot het huidige Nederlandse UNIFIL-bataljon. Oorzaken daarvan zijn o.m. dat de politieke situatie in het Midden-Oosten in het verleden daartoe minder aanleiding gaf en verder dat er steeds slechts vijftien Nederlandse officieren als UNTSO-waarnemer in het Midden-Oosten dienst doen; daarentegen verblijven momenteel ruim achthonderd Nederlandse militairen, waaronder vele dienstplichtigen, in Zuid-Libanon.

Een slechts beperkte kennis van de gehele Midden-Oostenproblematiek alsmede een onder invloed van verschillende factoren enigszins gewijzigde opvatting bij regering, parlement en media hebben ertoe geleid dat bij vele Nederlanders de indruk is ontstaan als zou Israël, als enige, verantwoordelijk zijn voor de, ongetwijfeld, miserebele omstandigheden waaronder de Palestijnse vluchtelingen in het Midden-Oosten sedert 1948 leven. Deze opvatting wordt nog versterkt door de wijze waarop de huidige Israëlische regering Palestijnse guerrillero's meent te moeten bestrijden, waarbij zij in het geheel geen behoefte lijkt te hebben haar gevoerde beleid te verdedigen met een mondiale publiciteitscampagne.

Nu is het geenszins de bedoeling in dit artikel het beleid van een der partijen in het geschil te verdedigen of toe te lichten, doch het lijkt wel wenselijk de belangrijkste gebeurtenissen in het Midden-Oosten nog eens te memoreren die, sinds november 1947, uiteindelijk ertoe hebben geleid dat de huidige situatie is ontstaan. Het oogmerk is daar-

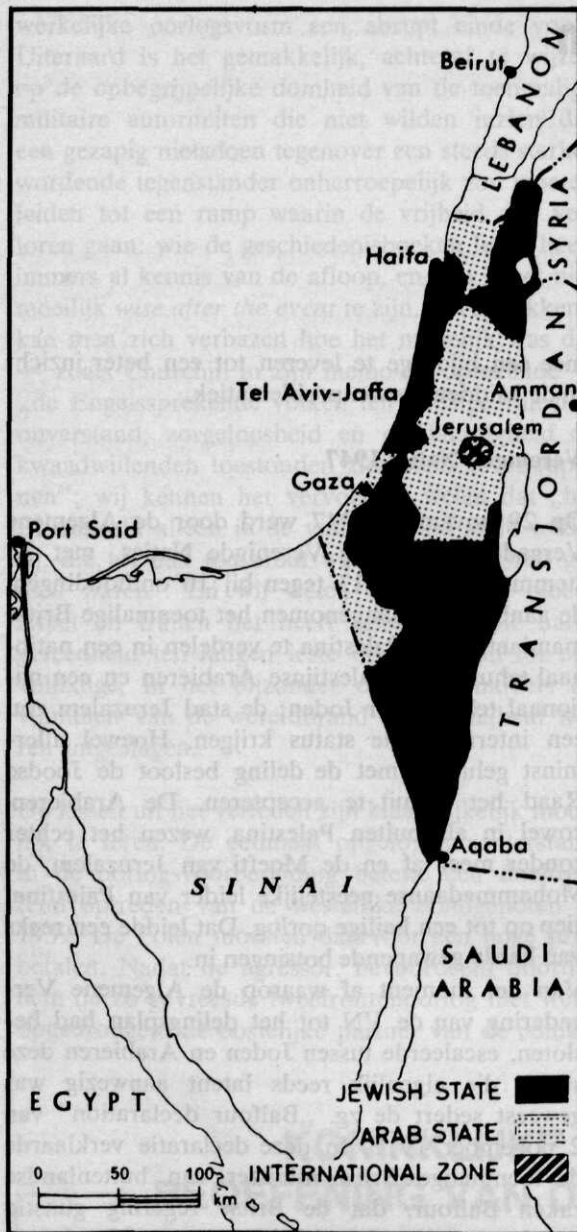
mee een bijdrage te leveren tot een beter inzicht in de Midden-Oostenproblematiek.

Verenigde Naties 1947

Op 29 november 1947 werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, met 33 stemmen voor en 13 tegen bij 10 onthoudingen, de aanbeveling aangenomen het toenmalige Britse mandaatgebied Palestina te verdelen in een nationaal tehuis voor Palestijnse Arabieren en een nationaal tehuis voor Joden; de stad Jeruzalem zou een internationale status krijgen. Hoewel allerm minst gelukkig met de deling besloot de Joodse Raad het besluit te accepteren. De Arabieren, zowel in als buiten Palestina, wezen het echter zonder meer af en de Moefti van Jeruzalem, de Mohammedaanse geestelijke leider van Palestina, riep op tot een heilige oorlog. Dat leidde een reeks van harde gewapende botsingen in.

Van het moment af waarop de Algemene Vergadering van de VN tot het delingsplan had besloten, escaleerde tussen Joden en Arabieren deze strijd, die eigenlijk reeds latent aanwezig was geweest sedert de zg. „Balfour declaration” van 2 november 1917. In deze declaratie verklaarde de toenmalige Britse minister van buitenlandse zaken Balfour, dat de Britse regering gunstig stond tegenover de stichting van een Joods nationaal tehuis in Palestina.

Hoewel het nauwelijks zin heeft over het verloop van die strijd in details te treden, hebben toch enkele incidenten plaatsgevonden die grote invloed hebben gehad op de verdere gebeurtenissen. Op 9 april 1948 werd het, in de omgeving van Jeruzalem gelegen, Arabische dorp Deir Jassin aangevallen door leden van de radicale Joodse militaire organisatie Irgoen Zwai Leoemi, die daarbij vrijwel alle bewoners, totaal 245 mannen, vrouwen en kinderen, vermoordden. Hoewel er daarover verschillende lezingen zijn, is wel onomstotelijk komen vast te staan dat het een zinloze moordpartij is geweest. Zowel de Joodse

Palestina volgens het VN-delingsplan van 1947

politieke als de militaire leiding hebben hun afschuw over het gebeurde uitgesproken en de daad ten zeerste veroordeeld. Mede uit wraak voor Deir Jassin lieten Arabieren enkele dagen later, op 13 april 1948, in de omgeving van Jeruzalem een konvooi, voornamelijk bestaande uit doktoren en verpleegsters, in een hinderlaag lopen en brachten allen om het leven. Op 13 mei 1948 bestormden ongeregelde Arabische troepen de ten zuiden van Bethlehem gelegen Joodse nederzetting Kfar Etzion, en vermoordden bijna alle mannen, vrouwen en kinderen. Deze incidenten hebben de haat over en weer in belangrijke mate doen toenemen.

De Onafhankelijkheidsoorlog

Op 14 mei 1948 werd de staat Israël geproclameerd, en op 15 mei verlieten de laatste Britse bezettingstroepen Palestina. Nog op dezelfde dag werd de jonge staat aangevallen door de legers van Egypte, Jordanië, Irak, Syrië en Libanon, alsmede door een aantal ongeregelde eenheden, bestaande uit Palestijnen en huurlingen. De totale mankracht aan beide zijden verschilde niet noemenswaard van elkaar, de bewapening en uitrusting des te meer. De Israëli's misten wapens als tanks, artillerie, een luchtmacht en een marine.

Zij waren echter in hoge mate gemotiveerd en redelijk goed geoefend. Van de Arabische strijdkrachten was het Jordaanse Legioen, gedeeltelijk onder leiding van Britse officieren, het best bewapend en geoefend. Dat heeft dan ook relatief de meeste successen behaald, onder meer de verovering en bezetting van Oost-Jeruzalem, inclusief de oude stad.

Als gevolg van deze oorlog — met inbegrip van de strijd die reeds voor de onafhankelijkheidsverklaring was begonnen — die tot februari 1949 voortduurde, is het Palestijnse vluchtelingenprobleem ontstaan. Men heeft vastgesteld dat op aandringen van Arabische leiders in april 1948 bijna 100.000 Arabische bewoners van Haifa de stad hebben verlaten en veelal naar het noorden zijn gevlucht. Deze massale vlucht heeft waarschijnlijk een sneeuwbaaleffect gehad. Ongetwijfeld hebben eveneens vele Arabische Palestijnen hun dorpen en steden verlaten uit angst voor een mogelijke herhaling van Deir Jassin, waaraan door de Arabische media ruime bekendheid was gegeven. Hoewel hieromtrent officieel niets bekend is, mag de mogelijkheid niet worden uitgesloten dat, incidenteel, Arabische Palestijnen uit hun woonsteden zijn verjaagd. Mocht dat zo zijn, dan is dat op initiatief van Israëli's ter plaatse gebeurd; het behoorde in ieder geval niet tot het officiële Israëli'sche beleid. Ook zullen vele Palestijnen zijn gevlucht voor het naderende oorlogsgevaar, zoals elke oorlog in de geschiedenis zijn vluchtelingenprobleem heeft opgeleverd. Deze mensen werden opgevangen en ondergebracht in kampen in de Gaza-strook, in Syrië, in Libanon en op de westelijke oever van de Jordaan, die in handen was van het Jordaanse Legioen. Bovendien werkte het uitwijken van vele Arabische notabelen, toen de aanvallers tot verliezers werden, aanstekelijk op de grote massa die in feite maar weinig had behoeven te vrezen. Toen in de loop van de eerste helft van 1949 door de strijdende partijen een bestand

Israëls grenzen sedert het bestand van 1949

werd gesloten, bevonden de meeste vluchtelingen zich in de omringende Arabische landen, welke regeringen weigerden het bestaan van de staat Israël te erkennen en slechts een bestand in acht wensten te nemen. Onder die omstandigheden kon van een terugkeer van de vluchtelingen nauwelijks sprake zijn. Een Israëlisch voorstel althans een deel te laten terugkeren in ruil voor erkenning werd afgewezen.

1949—1967

Als laatste van de Arabische landen kwam Syrië op 20 juli 1949 een bestand met Israël overeen. Het enige land dat geen bestand wenste was Irak, dat echter ook niet aan Israël grenst. Naarmate de tijd voortduurde, verdween de mogelijkheid voor de Palestijnse vluchtelingen op terug-

keer en kreeg hun aanwezigheid in de grote tentenkampen steeds meer een permanent karakter. Van hun Arabische gastlanden kregen zij nauwelijks enige hulp; dat werd overgelaten aan de United Nations Relief and Works Agency (UNRWA). De Arabische landen wensten de spanningen te cultiveren en de vluchtelingen en de kampen uitsluitend te gebruiken voor hun eigen propagandaoorlog in de strijd tegen Israël. Opmerkelijk is bv. dat noch Egypte, noch Jordanië ook maar de geringste moeite hebben gedaan in de strook van Gaza en op de westelijke oever van de Jordaan een autonome Palestijnse staat te stichten, terwijl in die tijd daarvoor zeker ruimschoots gelegenheid was. Een mogelijke reden daarvoor zou kunnen zijn dat in ieder geval tot 1967 de Arabische landen wel degelijk erop rekenen dat zich de mogelijkheid zou voordoen de

staat Israël met militaire en/of andere middelen te liquideren. Over de westelijke oever van de Jordaan, inclusief Oost-Jeruzalem, dient te worden opgemerkt dat dit gebied ná het bestand met Israël door de toenmalige Jordaanse koning, Abdoellah, is geannexeerd. Deze annexatie is slechts door twee landen in de wereld erkend, nl. Groot-Brittannië en Pakistan. De meeste Palestijnen op de westelijke Jordanoever kregen, als uitvloeisel van die annexatie, de Jordaanse nationaliteit.

De Zesdaagse Oorlog van 1967

De zg. Zesdaagse Oorlog van juni 1967 werd door Israël militair begonnen. Hij is echter aantoonbaar door Syrië en Egypte geprovoceerd. Het blokkeren van de Straat van Tiran voor de scheepvaart van en naar Israël betekende voor dat land een *casus belli*. De Israëli's hadden daarvoor reeds gewaarschuwd toen zij in 1957 hun troepen terugtrokken uit de Sinaï nadat die in een gezamenlijke Brits-Frans-Israëliëse militaire operatie in oktober/november 1956 was bezet, samen met de Suezkanaalzone. Na de Israëliëse terugtrekking uit de Sinaï werd daar een VN-strijdmacht gelegerd.

Ook het in de Sinaï samentrekken van een Egyptische strijdmacht van ruim 100.000 man met 1000 tanks, gedurende de maand mei 1967, alsmede het eisen van het onmiddellijke vertrek van de VN-troepen uit de Sinaï was voor Israël onaanvaardbaar. Men dient daarbij te bedenken dat wordt gesproken over landen die in feite nog steeds met elkaar in oorlog waren omdat zij in 1949 slechts een bestand waren overeengekomen. Hoewel koning Hoessein van Jordanië bij het uitbreken van de oorlog via de VN bericht kreeg van de Israëliëse regering dat zijn land niet zou worden aangevallen als het zich niet in de strijd zou mengen, heeft hij dat kennelijk genegeerd en besloten toch aan de oorlog deel te nemen. Vermoedelijk werd de koning misleid door de optimistische berichten uit Egypte over het verloop van de gevechten, waardoor hij de indruk moet hebben gekregen dat de strijd in het voordeel van de Egyptenaren verliep.

De uitkomst van de oorlog is algemeen bekend. Een van de gevolgen was echter wel dat opnieuw aan grote aantallen vluchtelingen onderdak moest worden verleend. Vooral Jordanië moest duizenden bewoners van de westelijke Jordanoever opvangen, waaronder velen die al voor de tweede keer in hun leven hadden moeten vluchten. Ook de Israëli's kregen nu meer met het probleem te

Israël bevocht in 1967 de heerschappij over de sindsdien bezette gebieden

maken, aangezien zich sedert 1948 op de westelijke oever van de Jordaan en in de strook van Gaza verschillende grote vluchtelingenkampen bevonden. De wijze waarop het Israëliëse bestuur sedert juni 1967 zijn beleid in die kampen heeft gevoerd, mag dan misschien niet ideaal zijn geweest, het gaat toch ver uit boven dat van Egypte en Jordanië tussen 1948 en 1967: de leef- en woonomstandigheden in de kampen werden aanmerkelijk verbeterd en veel van de kampbewoners vonden werk in Israël.

Van 1967 af is echter de publieke opinie in de wereld zich meer en meer van Israël gaan afkeren.

Oorzaken daarvan zijn o.m. dat Israël niet meer als de „underdog” in het Midden-Oosten kon worden aangemerkt maar bezetter was geworden; daarenboven liet het door de Arabische landen ingezette oliewapen zich voelen en dwong veelal tot een andere opstelling; ten slotte nam de sympathie voor zg. bevrijdingsbewegingen in de westerse wereld toe, waarvan ook door de Palestijnse bevrijdingsbeweging (PLO) werd geprofiteerd.

Ook het beleid van de Israëliische regeringen, in het bijzonder de huidige regering Begin, met betrekking tot de nederzettingenpolitiek op de westelijke Jordaanoever kan in vele westerse kringen geen enkele weerklank vinden, hoewel met dat beleid overigens lang niet door alle Israëli's wordt ingestemd.

De PLO

De Palestine Liberation Organization (PLO) werd in 1964 opgericht tijdens een Arabische topconferentie. Het is vooral de Egyptische president Nasser geweest die had aangedrongen op de oprichting van een Palestijnse entiteit. Als militaire arm van de PLO werd tevens opgericht de Palestine Liberation Army (PLA). De politieke en militaire invloed van Egypte op de PLO was erg groot, aangezien Nasser niet wenste te worden meegesleept in een militair avontuur met Israël op een tijdstip dat hem dat niet goed uitkwam.

Van 1964 tot 1967 werd de PLO geleid door Achmed Sjoekeri en van 1967 tot 1969 door Yahia Hamaeda. Gedurende die eerste jaren waren er nauwelijks contacten tussen Palestijnse vluchtelingen en de PLO, zodat er in het geheel geen sprake van was dat de PLO het Palestijnse volk vertegenwoordigde.

Vrijwel van de oprichting van de PLO af ontstond er een geschil met de Palestijnse groepering Fatah, die wél een voortdurende gewapende strijd tegen Israël wenste te voeren. Deze Fatah was officieus in 1959 in Koeweit opgericht door een groepje politiek actieve Palestijnen onder wie ook Jasser Arafat. Het Arabische woord „Fatah” betekent „verovering”, doch voor de eigenlijke naam van de groepering dient het woord Fatah te worden omgedraaid: Harakat At Tahrir Al Filastin (Hataf) betekent Beweging voor de Bevrijding van Palestina.

In 1968 werd de PLO genoodzaakt Fatah tot de organisatie toe te laten, waar zij al spoedig uitgroeide tot de dominerende factor. In 1969 werd Jasser Arafat gekozen tot leider van de PLO, een functie die hij tot op heden vervult.

Van 1969 af zijn ook andere Palestijnse groeperingen tot de PLO toegetreden, elk veelal met een eigen ideologie. Sommige van die groeperingen wensten een totale revolutie in de gehele Arabische wereld, anderen slechts een oplossing van het Palestijnse probleem. Over dat laatste waren en zijn alle groeperingen het echter wel eens: de staat Israël dient te verdwijnen en daarvoor in de plaats moet een seculiere staat komen waarin Mohammedanen, Christenen en Joden kunnen samenleven. Dat alles is vastgelegd in het Palestijnse Nationale Handvest, waarvan de eerste versie in 1964 werd opgesteld. In 1968 werd het opnieuw vastgelegd, waarbij de tekst op sommige plaatsen ingrijpend werd gewijzigd, en in juni 1974 werden nog tien aanvullende punten eraan toegevoegd.

Hoewel naar buiten toe, en met name naar Europa en de Verenigde Staten, de laatste tijd nog wel eens de indruk wordt gewekt dat de PLO wel zou willen afzien van de vernietiging van de staat Israël, in ruil voor een eigen Palestijnse staat op de westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook, is daarvan in het Handvest nog niets terug te vinden. De kans dat het Handvest op korte termijn in die zin zal worden gewijzigd, moet ook gering worden geacht, aangezien daarvoor, naar verwachting, niet de vereiste tweederde meerderheid kan worden verkregen.

Men dient daarbij wel te bedenken dat zo'n eigen Palestijnse staat het Palestijnse vluchtelingenprobleem in het geheel niet oplost, aangezien de westelijke Jordaanoever en de Gazastrook ook al deze mensen niet kunnen opnemen. Veel van de landen waar momenteel nog Palestijnse vluchtelingen verblijven, zijn tot op heden niet bereid gebleken de vluchtelingen hun nationaliteit te verlenen. Een van de redenen zou kunnen zijn dat met name enkele landen op het Arabische schiereiland bevreesd zijn dat zich onder de Palestijnen te veel revolutionaire elementen bevinden die een gevaar zouden kunnen vormen voor de sjeiks, emiers, prinses en koningen in de olierijke landen aan de Arabische Golf.

Het totale aantal Arabische Palestijnen wordt geschat op rond 3 miljoen. Buiten Israël en de bezette gebieden verblijven er Palestijnen in Jordanië (650.000), Libanon (150.000), Koeweit (200.000), Syrië (200.000), en in Saoedi-Arabië (60.000).

In vrijwel alle overige landen verblijven eveneens Palestijnen, die er vaak belangrijke functies vervullen in de handel, het onderwijs en de gezondheidszorg. In niet-Arabische landen buiten het

Midden-Oosten verblijven ongeveer 50.000 Palestijnen, voornamelijk in de Verenigde Staten en West-Duitsland. In Israël, inclusief Oost-Jeruzalem, wonen ruim 600.000 Palestijnen en op de westelijke oever van de Jordaan en in de Gazastrook ongeveer 1 miljoen. Het is niet bekend hoeveel Palestijnen zich in een eigen Palestijnse staat zullen willen vestigen.

De huidige *Palestine Liberation Organization*, als overkoepelende organisatie waarin diverse bewegingen van het Palestijnse verzet zijn vertegenwoordigd, omvat vier organen:

— *Palestine National Council (PNC)*, die fungeert als een soort parlement-in-ballingschap. De PNC bestaat uit 301 leden.

(NB: De RK aartsbisschop van Jeruzalem, Hillarion Capucci werd tijdens de 14e zitting van de Raad in januari 1979 benoemd als het 301e (ere)lid van de Raad. Hij was in 1974 door Israël veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf wegens het smokkelen van wapens voor de PLO. Op 5 november 1977 werd hij voortijdig vrijgelaten en uitgewezen en momenteel bezoekt hij tal van westerse landen om propaganda te maken voor de PLO.)

— het *Uitvoerende Comité*, een soort regering-in-ballingschap, bestaande uit vijftien leden, met Jasser Arafat als voorzitter;

— de *Palestine Central Council (PCC)*; deze Centrale Raad bestaat uit 55 leden en houdt zich bezig met het bepalen van het beleid. Hij staat als zodanig tussen het Uitvoerende Comité en de PNC;

— de *Palestine Liberation Army (PLA)*.

Naast de PLA beschikken ook vrijwel alle tot de PLO behorende groeperingen over hun eigen leger-tjes, in sterkte variërende van enkele honderden tot enkele duizenden manschappen.

Van de PLO maken de volgende groeperingen deel uit.

1. *Fatah*. De leider is Jasser Arafat, tevens leider van de PLO en voorzitter van het Uitvoerende Comité. De totale militaire sterkte van Fatah bedraagt ongeveer 10.000 à 12.000 man. Fatah heeft twee leden in het Uitvoerende Comité.

2. Het *Palestine National Front (PNF)*. Het PNF is een politieke beweging die in 1973 in de door Israël bezette gebieden is ontstaan. Het PNF heeft drie vertegenwoordigers in het Uitvoerende Comité.

3. *Saiqa*, opgericht in Syrië en nog steeds volledig onder invloed van de Syrische doelstellingen. Saiqa heeft één vertegenwoordiger in het Uitvoerende Comité.

4. *Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP)*. Het DFLP wordt geleid door Naif Hawatmeh en heeft ook één vertegenwoordiger in het Uitvoerende Comité.

In het Uitvoerende Comité heeft verder nog een aantal zg. Onafhankelijken zitting. Recent is ook het *Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)*, na vijf jaar afwezig te zijn geweest, weer toegetreden tot het Uitvoerende Comité, vermoedelijk met één vertegenwoordiger.

Na de oorlog van 1973 heeft zich, om ideologische redenen, een aantal Palestijnse groeperingen afgescheiden van de PLO; zij hebben zich verenigd in het zg. *Rejection front*. Het zijn vooral deze groeperingen die vinden dat behalve de Palestijnse strijd eveneens een socialistische omwenteling in de overige Arabische landen dient te worden bewerkstelligd. Deze groepen krijgen vooral steun van Irak, Libië en Zuid-Jemen. Tot het *Rejection front* behoren:

— het *Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)*. Deze groep wordt geleid door George Habasj en onderhoudt o.m. banden met naar autonomie strevende groeperingen in de Iraanse provincie Khoezestan, die overwegend door Arabieren wordt bewoond;

— het *Arab Liberation Front (ALF)*, dat sterk onder invloed staat van Irak;

— het *Popular Struggle Front (PSF)*, waarvan nauwelijks iets bekend is;

— het *Palestine Liberation Front (PLF)*, dat zich in 1977 heeft afgescheiden van het PFLP/GC.

Tot 1977 maakte het *Popular Front for the Liberation of Palestine/General Command (PFLP/GC)* eveneens deel uit van het *Rejection front*. In 1977 werd de groep echter uit het *Rejection front* gestoten, waarbij de PLF zich heeft afgescheiden.

Als laatste groep moet nog de *Aboe-Nidal-groep* worden genoemd. Deze groep heeft zich afgescheiden van Fatah en heeft haar basis in Irak. De Aboe-Nidal-groep wordt verantwoordelijk gesteld voor de moord op een aantal prominente PLO-vertegenwoordigers in het buitenland.

Sommige groepen, zowel behorende tot de PLO als tot het *Rejection front*, onderhouden tevens banden met terroristengroepen en bevrijdingsbewegingen in de gehele wereld; daartoe behoren o.m. de IRA in Noord-Ierland, de ETA in Spanje en de Rote Armee Fraktion in de Duitse Bondsrepubliek.

Het Palestijnse Nationale Handvest

Hieronder volgen, ten dienste van de oordeelsvorming, enkele artikelen uit het drieëndertig artikelen tellende Palestijnse Nationale Handvest.

Artikel 2

Palestina binnen de grenzen die ten tijde van het Britse mandaat bestonden, is een onverbreekelijke regionale eenheid.

Artikel 3

Het Palestijns-Arabische volk bezit het wettelijke recht op zijn geboorteland en wanneer de bevrijding van zijn geboorteland is voltooid zal het zelfbeschikking uitoefenen uitsluitend naar eigen wens en verkiezing.

Artikel 5

De Palestijnen zijn de Arabische burgers die tot 1947 permanent in Palestina hebben gewoond, ongeacht of zij (intussen vandaar) werden verdreven of er zijn gebleven. Al wie na deze datum is geboren uit een Arabische vader in Palestina of daarbuiten, is een Palestijn.

Artikel 6

Joden, die permanent in Palestina woonden voor het begin van de zionistische invasie, worden geacht Palestijn te zijn.

(NB: Er wordt niet vermeld wanneer deze zionistische invasie wordt geacht te zijn begonnen.)

Artikel 9

Gewapende strijd is de enige manier om Palestina te bevrijden en is derhalve een strategie en geen tactiek. Het Palestijns-Arabisch volk bevestigt zijn vaste besluit en blijvende wil de gewapende strijd voort te zetten en op te rukken naar de gewapende volksrevolutie, zijn geboorteland te bevrijden en er terug te keren; zijn recht op een natuurlijk leven daarin te handhaven en zijn zelfbeschikkingsrecht daarin en soevereiniteit daarover uit te oefenen.

Artikel 20

De Balfour Declaration, het Mandaatbesluit en alles wat daarop is gebaseerd, worden nietig geacht. De aanspraak op een historische of geestelijke band tussen Joden en Palestina is niet in overeenstemming met de historische werkelijkheid, noch

met de grondslagen in de ware zin van een staat. Jodendom, in zijn eigenschap van openbaringsgodsdienst, is geen nationaliteit met een onafhankelijk bestaan. Evenzo zijn de Joden niet een volk met een onafhankelijke persoonlijkheid. Zij zijn veeleer burgers van de staten waarin zij thuishoren.

Artikel 21

Het Palestijns-Arabische volk, zichzelf uitende in de vorm van de gewapende Palestijnse revolutie, verwerpt elke oplossing die een vervanging is van een volledige bevrijding van Palestina en verwerpt alle plannen die zich richten op een regeling in de Palestijnse kwestie of op de internationalisatie daarvan.

Artikel 22

Zionisme is een politieke beweging, organisch verbonden met wereldimperialisme en vijandig aan alle bevrijdingsbewegingen en vooruitgang in de wereld. Het is een racistische en fanatieke beweging in zijn opbouw; agressief, expansionistisch en kolonialistisch in zijn doelstellingen; en fascistisch en nazistisch in zijn methoden. Israël is het gereedschap van de zionistische beweging en een menselijke en geografische basis voor wereldimperialisme. Het is een concentratie van en een startpunt voor imperialisme in het hart van het Arabische geboorteland, om de hoop van de Arabische natie op bevrijding, eenheid en vooruitgang een slag toe te brengen. Israël is een voortdurende bedreiging voor de vrede in het Midden-Oosten en de gehele wereld. Aangezien de bevrijding van Palestina de zionistische en imperialistische aanwezigheid zal liquideren en de stabilisatie van de vrede in het Midden-Oosten tot stand zal brengen, ziet het Palestijnse volk uit naar de steun van alle liberale mensen in de wereld en alle machten van het goede, de vooruitgang en vrede; en smeekt hen allen, ongeacht hun verschillende neigingen en oriënteringen, het Palestijnse volk alle hulp en steun te bieden bij deze rechtvaardige en wettige strijd om zijn geboorteland te bevrijden.

Artikel 26

De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, die de strijdkrachten van de Palestijnse revolutie vertegenwoordigt, is verantwoordelijk voor de beweging van het Palestijns-Arabische volk in zijn strijd om hun geboorteland terug te krijgen, het te bevrijden, er terug te keren en er het recht van zelfbeschikking uit te oefenen. Deze verantwoordelijkheid

strekt zich uit tot alle militaire, politieke en financiële aangelegenheden en al het andere dat de Palestijnse zaak nodig heeft in Arabisch en internationaal verband.

Artikel 33

Dit Handvest kan niet worden gewijzigd, behalve met een tweederde-meerderheid van alle leden van de Nationale Raad van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, bijeengeroepen in een speciale zitting voor dit doel.

In de eerste week van juni 1974 is deze Nationale Raad van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie in Caïro bijeen geweest. In deze vergadering werd een programma van tien punten aangenomen, dat als aanvulling op het Handvest is bedoeld en het Handvest onaangetaast laat. Enkele relevante punten daaruit luiden als volgt.

Pt 3. De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie zal strijden tegen elk plan dat een Palestijnse eenheid wil vestigen, wanneer de prijs daarvan is erkenning, verzoening, veilige grenzen, afstand doen van nationale rechten en het aan ons volk onthouden van zijn recht terug te keren en van zijn recht zelf het lot te bepalen van eigen nationaal gebied.

Pt 4. Elke stap in de bevrijding die tot stand is gebracht vormt een stap om voort te gaan met het tot stand brengen van de strategie van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie ten aanzien van de vestiging van de Palestijnse democratische staat, zoals die is voorgeschreven in de resolutie van vorige zittingen van de Nationale Raad.

Pt 5. Er moet worden gestreden met de nationale strijdmachten van Jordanië, om te komen tot de oprichting van een Jordaans-Palestijns nationaal front waarvan het doel moet zijn de vestiging van een nationale democratische regering in Jordanië; een regering, die samenhang moet hebben met de Palestijnse eenheid die zal worden gevestigd als resultaat van de strijd.

(NB: de volledige inhoud van het Handvest van de PLO, inclusief de aanvullende punten, is o.m. verkrijgbaar bij het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI) te Den Haag.)

Slotopmerking

Naar de mening van de schrijver kan het Midden-Oostenconflict alleen worden opgelost indien een voor alle partijen aanvaardbare regeling wordt ge-

vonden voor het probleem van de Palestijnse vluchtelingen. Een onafhankelijke Palestijnse staat op de westelijke oever van de Jordaan en in de Gazastrook kan niet de oplossing zijn, aangezien deze het vluchtelingenprobleem niet oplost. Annexatie van die beide territoria door Israël wordt ten zeerste afgeraden. Al zijn dan, misschien, de historische en/of religieuze aanspraken op die gebieden juridisch niet aanvechtbaar, er zijn verschillende praktische en humane redenen aan te geven op grond waarvan zo'n beslissing zeer onverstandig zou zijn. Als een der redenen moet worden genoemd dat Israël, indien het zou besluiten tot annexatie, naar verwachting binnen enkele generaties zijn Joodse identiteit zou verliezen. Deze veronderstelling is gebaseerd op het hoge geboortecijfer bij de Arabische bewoners en het, zelfs nog teruglopende, veel lagere geboortecijfer bij de Joodse bewoners.

De uiteindelijke oplossing zou kunnen worden gevonden in een federatief samengaan van de westelijke Jordanoever met Jordanië. In hoeverre de Gazastrook daarvan eveneens deel zal moeten uitmaken, zal afzonderlijk moeten worden bekeken. Een federatief samengaan met Jordanië kan evenwel het einde betekenen van het Hasjemitische koningshuis van koning Hoessein.

Jordanië bestaat nu al voor meer dan de helft uit Palestijnen, waarvan velen de Jordaanse nationaliteit bezitten. Vele Palestijnen zullen zich de bloedige maanden van 1970 blijven herinneren, toen de Bedoeïenen van de koning voorgoed afrekenden met de bewapende Palestijnse groeperingen in zijn land, die zich de staat wilden toeëigen omdat in het Midden-Oosten de dakloze nu eenmaal niet meetelt. De koning was toen ook al gedwongen tegen de Palestijnen maatregelen te nemen doordat Israëlische represailles — als antwoord op Palestijnse guerrilla-acties in Israël van Jordanië uit — een zware tol eisten van Jordanië's economie en infrastructuur.

De landen van de gehele Arabische wereld zullen zich bereid moeten verklaren Palestijnen binnen hun grenzen op te nemen onder toekenning van de nationaliteit van het land van vestiging. Ook Israël zal een aantal Palestijnen moeten toestaan terug te keren naar hun geboortegrond.

Een van de gevoeligste onderwerpen is ongetwijfeld de positie van Jeruzalem. Oost-Jeruzalem werd vrij kort na de Juni-Oorlog van 1967 door de Israëlische regering geannexeerd, en de meeste Israëli's, inclusief de „Vrede Nu"-beweging, lijken geen afstand meer ervan te willen doen. De „Vrede Nu"-beweging in Israël is bereid tot vergaande

concessies in ruil voor vrede en erkenning. Zij komt voort uit alle lagen van de bevolking en loopt dwars door de politieke partijen heen, hoewel de meeste sympathisanten uit de hoek van de Arbeiderspartij komen.

Het opnieuw delen van de stad lijkt dan ook onuitvoerbaar en is zelfs ongewenst. Het internationaliseren van de stad zal, naar verwachting, vroeg of laat tot conflicten kunnen leiden. Naar de me-

ning van de schrijver zou de stad bij voorkeur onder Joods bestuur moeten blijven, waarbij het beheer van de Mohammedaanse heilige plaatsen in Arabische handen zou moeten worden gegeven. Of het evenwel zover zal komen, wordt mede bepaald door enerzijds de Palestijnse bereidheid het bestaansrecht van de staat Israël te erkennen en, anderzijds, een Israëliische bereidheid tot onderhandelen met de PLO.

MAAK U NIET BEZORGD

dat u na dienstverlating de

MILITAIRE SPECTATOR

niet meer zult ontvangen:

als lid van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van
de Krijgswetenschap vindt u hem maandelijks in uw bus!
Bovendien driemaandelijks Mars in Cathedra. Voor f 30,— per jaar!

Snel een briefkaart aan de secretaris
DENIJSSTRAAT 135, 2251 HJ DEN HAAG

en uw bezorgdheid is over !

Is terreinanalyse aanmodderen?

P. B. V. Quartero, R. C. L. Gillebert en J. E. J. van Galen

reserve tweede luitenants, resp. terreinanalist, geoloog; terreinanalist, fysisch geograaf; terreinanalist

Heel, heel lang geleden, toen de grootvader van onze grootvaders nog een kleine jongen was, kenden de geleerden nog het proces van de *spontane generatie*. Zij bedoelden daarmee te weten, dat al het leven spontaan ontstond uit *modder*. Nergens trof men immers een grotere krielande massa aan dan in de modder van een ouderwetse sloot.

Dit was de eerste logische conclusie van een „terreinanalist”. Gewoon het eindresultaat van een langdurige veldstudie, gecombineerd met een rechtlijnig verstand en helder inzicht.

De terreinanalyse heeft zich in die dagen, nadat deze opzienbarende ideeën een vlucht hadden genomen over het gehele continent, als een ware rage aangediend. Het kon dan ook niet uitblijven dat de overvloed aan gegevens en verwerkt studie-

materiaal uiteindelijk resulteerde in veranderde inzichten. Het is vreselijk jammer van zo'n mooi idee, maar zelfs de conceptie van de *spontane generatie* kon zich niet staande houden onder de druk van de *evolutieleer*.

Zonder dat in de terreinanalyse een duidelijk andere koers werd gevaren, is toch intussen de verzamelwetenschap van de *aardkunde* ontstaan, met daarin gespecialiseerde aandacht voor geologie, geografie, geodesie, geometrie, enz.

Het avontuur is er echter nog steeds niet uit, met als gevolg dat de wildste verhalen de ronde doen omtrent de wetenschappen die zich met de aarde bezighouden.

Deze wetenschappen hebben altijd een select publiek aangetrokken. Er zijn immers twee manieren om onmisbaar specialist te worden: de ene

Afb. 1 De pionierschap is hier overbodig: de tank heeft zichzelf reeds ingegraven

is: harder en meer te studeren dan een ander; en de andere, de beste methode, is dát te studeren wat anderen niet studeren en er dan ook niets over te vertellen. De aardwetenschappers hebben al sinds mensenheugenis van beide systemen gebruik gemaakt. Het directe gevolg is echter dat de disciplines, die de aardwetenschappen wel nodig hebben maar te trots ervoor zijn (of waren) „molten” met open armen binnen te halen, reeds jaren zijn verstoken van een breed inzicht in de problematiek op en om de aarde.

Wat dacht u van de krijgsmacht?! Weet u het verschil tussen lemig zand en zandig leem? Of denkt u dat wel te kunnen onderzoeken in de ledige tijd tijdens het wachten (afb. 1) op berging van uw voertuig?

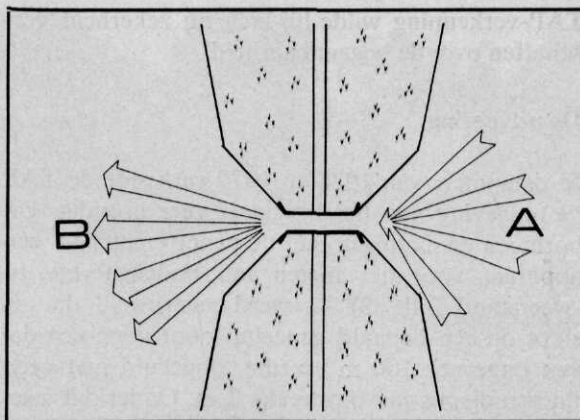
Weet u wat veen is? Jazeker! En weet u dat veen trilt als u op de grond stampt? Jazeker! En weet u dat 20 centimeter veen net zo lekker trilt als 2 meter veen? Jammer!

U bent niet de enige, maar u bent ook niet representatief voor de krijgsmacht, want al enkele jaren heeft het legerkorps de beschikking over een gespecialiseerde afdeling bij de 101 MIDcie. Deze afdeling, officieel *Terreinanalyseafdeling* geheten, bestaat in principe uit twee ploegen; een *Terreinanalistenploeg* — kortweg aangeduid als TAP — wordt gevormd door twee (vaandrags) terreinanalisten en een tekenaar/schrijver-chauffeur.

De terreinanalisten worden geselecteerd uit hetgeen in de desbetreffende lichtingsploeg beschikbaar is, met een voorkeur voor mensen uit de aardwetenschappen of de natuurwetenschappen in het algemeen. Ook hts weg- en waterbouw scoort hoog op het verlanglijstje. Een opleiding op de SMID te Harderwijk, met een duur van vijf maanden, heeft tot doel de vaardigheid in het rapporteren op te voeren en de specifiek militaire aspecten grondig te behandelen.

Tijdens de parate periode in Apeldoorn, organiek ondergebracht in de sterkte van 101 MIDcie, staat de TAP ter beschikking van de ondercommandanten van c-1Lk; om zich van de steun van een dergelijke ploeg te verzekeren, dienen zij bij Sectie G2-1Lk een aanvraag tot inlichtingensteun in, waarin bij voorkeur zijn opgenomen een korte, kernachtig geformuleerde probleemstelling en de opdracht.

Het kan zijn dat de strekking van dit verhaal wel duidelijk is, maar dat de lezers nog niet helder voor ogen staat wat zij zich daarbij nu precies moeten voorstellen. Daarom illustreren de schrijvers dat met het verslag van een recente opdracht,

Afb. 2 Schematische voorstelling van de kanaliserende werking van een slechte terreinstrook langs de begaanbare wegen

uiteraard met weglating van plaats en naam. Naar hun mening komen er in het legerkorpsvak zeer grote aantallen van dergelijke problemen voor; jammer genoeg is het onvoldoende bekend dat de TAP maar al te zeer bereid is bij de oplossing daarvan de helpende hand te bieden.

Het probleem

Dank zij de nauwe samenwerking van S3- en S2-functionarissen kwam de S2 — die de stafverantwoordelijkheid draagt voor de verkenning van het terrein — in het midden van de jaren '70 erachter dat bij een troepenverplaatsing van A naar B gebruik zou moeten worden gemaakt van een klein, nauw en oud bruggetje met een lage gewichtsclassificatie. Omdat bleek dat beladen vrachtwagens daarover wel konden passeren, leek het vermoeden gewettigd dat het ook een Leopard wel zou kunnen gelukken. Een gehaaste verplaatsing van verschillende colonnes brengt echter het risico van onherstelbare schade met zich mee. En bovendien *blijft* het bruggetje een knelpunt, omdat verscheidene eenheden toch daarover willen, al arriveren zij dan ook ter plaatse over afzonderlijke aanlooproutes (afb. 2).

Om dat bruggetje te kunnen ontlasten, zocht de S2 naar een alternatieve route over paden, en zelfs buiten het gebaande terrein. Hoewel op de Cross-Country-Movementkaart de terreinstrook ter weerszijden van de sloot, waarover de brug lag, stond aangegeven als klasse 6 — dat wil zeggen „onbegaanbaar” — en klasse 4 („na droogte beperkt begaanbaar”), vond de S2 enkele paden die mogelijk stevig genoeg waren. Sommige gedeelten waren namelijk voor lokaal verkeer door boeren met zand verstevigd. Door middel van een

TAP-verkenning wilde hij zich nu zekerheid verschaffen over de begaanbaarheid.

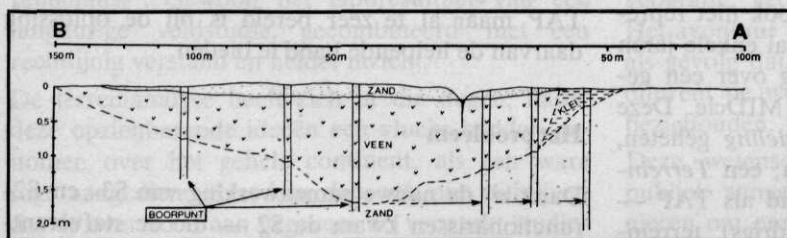
De uitvoering

In de zomers van 1978 en 1979 verkende de TAP de omgeving van het bruggetje zeer grondig. Uit boringen en metingen met de penetrometer — een apparaat voor het meten van bodemsterkte en -weerstand (afb. 3) — werd vastgesteld dat de sloot op een bepaald gedeelte loopt door een dal van ongeveer 100 m breedte, opgevuld met veen tot een diepte van omstreeks 2 m. Onder dat veen ligt een dikke, stevige zandlaag. Naar de kanten toe wordt het veen dunner en verliest de strook zijn hinderniswaarde.

Over de paden waar het zand is opgebracht, is beperkt verkeer mogelijk omdat ca. 30 cm opgebracht zand de bodemweerstand sterk verbetert. Slechts beperkt verkeer is mogelijk, omdat de top-

Afb. 3 De penetrometer, een apparaat om snel en handig de bodemweerstand te meten

Afb. 4 Profielschets van een veenwig, geconstrueerd na het verrichten van een aantal boringen

laag na enkele passages zal zijn stukgereden, waarna het veen zijn tol zal gaan eisen.

Advies

Omdat het ontlasten van het bruggetje van groot belang kan gaan worden, heeft de TAP een aantal ideeën ontwikkeld die de passage zouden kunnen bevorderen. Die mogelijkheden werden verwerkt in een advies ten behoeve van de opdrachtgever. Vaak worden dergelijke adviezen opgesteld in samenwerking met de genie, die op de hoogte is met de beschikbare materialen en technieken. In het onderhavige geval werden drie mogelijkheden onderkend.

Mogelijkheid 1: in het noodzakelijke geval aanbrennen van matten ter bescherming van de top-laag, waardoor het aantal mogelijke passages wordt vergroot.

Mogelijkheid 2: afgraven van de veenwig (zie de profielschets in afb. 4) tot op het zand, eventueel te combineren met mogelijkheid 3.

Mogelijkheid 3: ophogen met zand, zodat de top-

laag voldoende dik wordt en beschadiging daarvan geen effect meer heeft op de begaanbaarheid.

Het voorbereiden van dit soort terreingedeelten is een uiterst belangrijke zaak. In tijden van spanning is daarvoor vaak geen tijd of gelegenheid meer. Het moet nu worden gedaan. De ingreep is betrekkelijk eenvoudig en in de meeste gevallen voor de eigenaar van het land niet in het minst nadelig. Ook de kosten zijn slechts gering.

Meer problemen denkbaar

Het vorenstaande probleem is slechts een voorbeeld uit vele die zich in het terrein kunnen voordoen (afb. 5).

Wat dacht u van de opstap van taluds, van slootbreedten en hinderniswaarden van waterlopen in het algemeen? De TAP heeft ervaring in het beoordelen van dergelijke hindernissen. De voorbeelden in de praktijk, die u mogelijk zelf heeft gezien, zijn meestal door de TAP juist voorspeld.

Menige „kenner” verslikte zich in de situatie, niét omdat hij het op grond van verkeerd inzicht ver-

Afb. 6 Het testen van zowel de Leopard als het terrein: leuk in vreedstijd, te laat in tijden van spanning

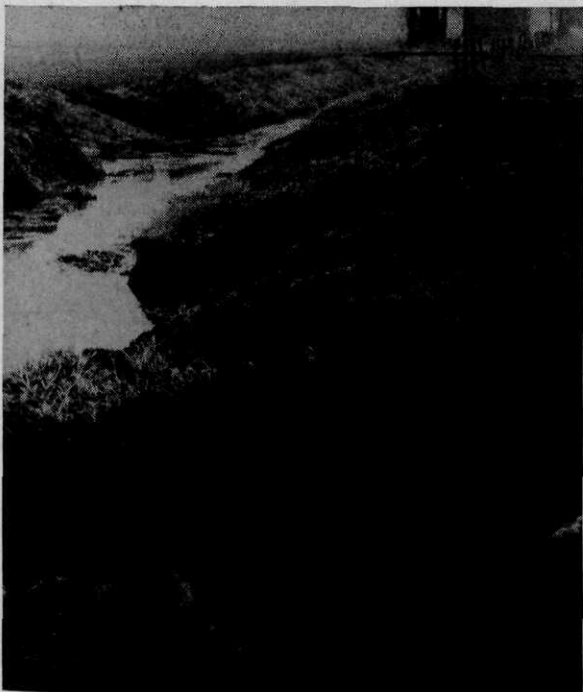

keerd beoordeelde, maar gewoon omdat hij niet *genoeg* wist.

De terreinvaardigheid van voertuigen wordt berekend met behulp van een groot aantal factoren, waaronder het motorvermogen, de bodemvrijheid, de lengte en breedte van de tracks, enz.

De kracht van de bodem wordt bepaald uit een statistisch verantwoord aantal metingen, waarbij ook rekening wordt gehouden met de vervorming en verandering van de bodemeigenschappen na langdurig verkeer. De samenstelling van de grond wordt bepaald na het verrichten van een aantal

Afb. 5 Zou u de volgende willen zijn om dit spoor te volgen?

boringen en laboratoriumbepalingen. Ieder type bodem heeft zijn karakteristieke eigenschappen. Een ervaren terreinanalist weet in het veld ongeveer het bodemtype te bepalen, maar zelfs hij geeft de voorkeur aan een laboratoriumanalyse (die hij overigens zelf verricht).

Het is te begrijpen dat een eerste confrontatie met een hindernis wel eens een verkeerde interpretatie oplevert. In vreedstijd is zoiets een bijzonder amusant gebeuren (afb. 6), spectaculair, met mooie foto's en „lekker een beetje modderen”. Maar in oorlogstijd zijn de consequenties fataal! Daarom moet worden gezegd dat er sprake is van *onzorgvuldigheid*, zelfs *ernstige nalatigheid*, wanneer in vreedstijd niet uitgebreid alle problemen worden onderzocht, die zich in deze richting logischerwijze zouden kunnen voordoen.

Het hierboven genoemde voorbeeld is bij uitstek een aannemelijke situatie: als het bruggetje het begeeft of de tijd begint te dringen, zullen de tanks proberen naast de brug de sloot te overschrijden. De eerste tank die komt vast te zitten, is onherroepelijk verloren en betekent dus in dit geval een *onnodig* verlies.

Nu is het verloop van een gevecht nooit voorspelbaar, maar bepaalde routes zullen altijd moeten worden gevolgd. Al deze voorspelbare routes dienen zorgvuldig te worden onderzocht, *née*, te *zijn* onderzocht!

Herinnert u zich de oefening „RINO EM”? Wist u hoeveel voertuigen kwamen vast te zitten? De TAP ook niet: het gedocumenteerde onwaarschijnlijk grote aantal is vermoedelijk een kosmisch geheim!

Afb. 7 De boor, onmisbaar instrument bij grondonderzoek

Waarmee werkt de TAP?

1. De *boor* (afb. 7), een onmisbaar instrument waarmee in zachte sedimenten tot een diepte van 7 m gemakkelijk kan worden geboord. Het is natuurlijk wat overdreven, maar het kan!

2. De *penetrometer*, een handig apparaat, waarmee de bodemweerstand eenvoudig kan worden gemeten. Gewoon aflezen en omrekenen met de vervormingsindex, die wordt bepaald door de grond experimenteel te bewerken.

3. De *stroommeter*, een instrument waarmee de stroomsnelheid van rivieren en beken snel en nauwkeurig kan worden gemeten. Immers, stroomsnelheden van meer dan 2,5 m/sec worden als belemmerend ervaren.

4. De *theodoliet*, een landmeetkundig instrument, waarmee nauwkeurig afstand, hoek en terreinreliëf kunnen worden gemeten.

5. Het *fototoestel*, waarmee onmisbare situatieschetsen kunnen worden gegeven; tevens belangrijk voor de documentatie en informatieoverdracht aan derden.

Bovendien is de TAP in staat de rapporten op beperkte schaal te reproduceren en onder de belangstellenden te verspreiden.

Hoe de TAP werkt

De TAP werkt zelfstandig, in opdracht van Hoofd G2-1Lk (afb. 8). Uw probleem wordt door de TAP bekeken en uitgewerkt nadat door tussenkomst van

Hoofd G2-1Lk daartoe opdracht is ontvangen. Uw verzoek dient dan ook via hem te lopen.

De maximumcapaciteit van de TAP ligt theoretisch (op volle sterkte, twee ploegen) bij 4 opdrachten per maand; mits de opdracht kort en kernachtig is omschreven en beperkt blijft tot een klein gebied. Grotere gebieden vergen langere verkenning en meer uitwerking! Grote oplagen vergen ook meer tijd. Voor een oppervlakkige gebiedsverkenning geldt als hanteerbare maat 100 km²; voor een gedetailleerde, grondige gebiedsverkenning 1 à 5 km².

Interesses van de TAP

Afgezien van de opdrachten die de TAP bij voorkeur ontvangt, leeft er bij de TAP een functionele en professionele interesse voor terreinbegaanbaarheidsproblemen. Regelmatig, bij oefeningen of chauffeurstrainingen, wordt daarom met voertuigen van uiteenlopend karakter over wisselend terrein gereden.

Afb. 8 Zo werkt de TAP!

Wanneer u een zorgvuldig gedocumenteerd rapport wilt hebben over de situatie vooraf (grond en voertuig) en de voorspelling, gecombineerd met de situatie achteraf, doet u de TAP een plezier ermee dat even te melden; de aanvraag kan dan slechts een formaliteit zijn.

Voor de TAP doen zich bij dat soort gelegenheden prachtige situaties voor om de ervaring te vergroten en alle mogelijke situaties te documenteren. Ook het vergelijken van de visies van ervaren en onervaren chauffeurs bij dit soort situaties is van grote waarde en zal in zo'n rapport moeten worden opgenomen.

Gedurende de jaren waarin de TAP actief is geweest, is gebleken dat er een behoefte is ontstaan aan een juiste begeleiding van het werk, aan een coördinator die in staat is hindernissen in het veld te selecteren op hun tactische waarde en aan te bevelen aan de verschillende onderdelen. Helaas ligt het niet op de weg van de TAP, zelf andere onderdelen te wijzen op de noodzaak van terreinverkenning. Voor een dergelijke terreinanalyse-„promotion” zou eigenlijk een ervaren beroepsmilitair met S2-ervaring en kennis van de terreinproblematiek, en van voldoende hoge rang om anderen tot bepaalde inzichten te kunnen

bringen — een luitenant-kolonel bijvoorbeeld — zich het beste kunnen inzetten.

Slotsom

In het voorgaande werd kort geschetst wat terreinanalyse is en wil zijn en welke ideeën daaromtrent bij de TAP leven: een pleidooi om spontaan terug te gaan, de grond in waarúit de mens tweehonderd jaar geleden kroop. Maar dan terug met de nodige apparatuur en wat mondvoorraad voor de lange reis.

Van nuchtere mensen, algemeen — en zeker in de krijgsmacht — gewaardeerd, zegt men altijd dat zij met beide benen op de grond staan. De TAP staat al geruime tijd met beide benen op, en van tijd tot tijd zelfs ín de grond. Bovendien weet de TAP of u óók daarop kunt staan of dat u dreigt erin weg te zakken: de TAP onderzoekt zoiets grondig.

Het leven ontstond op de grens van land, water en lucht. Vandaar heeft het zich verbreid over de hele aardbol, lopend, vliegend en kruipend. Laten wij dan ervoor zorgen daar, waar onze voorouders onbelemmerd vertrokken, niet zelf te blijven steken!

The Dutch Colonial Army in transition

The militia debate 1900-1921

dr. G. Teitler

lector Koninklijk Instituut voor de Marine

4. The militia debate 1900 — 1912

Shortly after 1900, plans for a European militia were put forward much more easily than for a native one. Apart from the political problems connected with a native militia, the much higher formal education of European conscripts must be taken into account in this respect. Certainly, plans for a native militia dated back to the beginnings of the 19th century, but they were never meant to be taken very seriously.⁶⁸ As has already been stated, Europeans living on Java, as well as those in the towns on the outer islands, were liable to service in the Municipal Militias (according to clause 113 of the Government Regulations for the Dutch East-Indies). The value of these Municipal Militias, however, could not be rated very high. And, even though it was granted that they were not supposed to man the frontline in battle, their actual use in times of crisis could not be laid down by law. As most big cities in the East-Indies were vulnerably close to harbours, it was not realistic to plan the actual use of the Municipal Militias beforehand. Besides, even for law and order tasks behind the frontline the usefulness of these Militias could be doubted and many people simply wanted to get rid of all these institutions and make the Europeans in some other way liable to military service.

A European militia plan, dating from the 1890's was rejected, however, by the Government, as it pointed out that the Eurasians — many of whom were very poor and were said to detest the Dutch arrogance — could not completely be trusted. Militia advocates countered this argument by stressing that precisely these Eurasians could profit from a healthy dose of military discipline, but the Government was not impressed.⁶⁹ Besides,

⁶⁸ For a short survey of these plans see: *Nederlands-Indië contra Japan*, dl II. Mil. Hist. Dep. of the General Staff of the Dutch Colonial Army. Bandoeng (1950).

⁶⁹ Van Rees — *Het pauperisme onder de Europeanen in*

there were other problems. To make conscription for Europeans possible, the Constitution and Government Regulations had to be amended and this was a time-consuming and, politically speaking, highly uncertain course to take. Secondly, introducing conscription in the colonies would be unfair, as no one could guarantee that these islands would not some day simply be bartered away by a Government that thought this profitable. As regards conscription, a colony could not be compared to the mother country. Moreover, Europeans coming to these islands quite often had no intentions at all to stay and could not, for that reason, be supposed to welcome conscription.

In view of this likely reaction it had, consequently, to be feared that an East-Indian conscription would act as a break on the arrival of the many Europeans the authorities always hoped would come that way. Besides, it was impossible to disregard this aversion. Looking at the very small number of Europeans in the Dutch East-Indies, conscription would never amount to much, while turning on the screws — by lengthening for instance training time — would present the European population with very heavy burdens. It was pointed out, moreover, that, looking at the social background of the common soldiers, forcing respectable people into their company would cause an uproar in Holland. And even if these arguments were brushed aside, practical problems remained. How for instance could the conscripts best be trained? Bringing them together in only one or two training camps clearly suited their numbers, but would confront the Government with very high costs of transportation. On the other hand, spreading the conscripts over as many training camps as possible boded ill for uniformity, while it was likely to spread the nepotism that had al-

Nederlands-Indië. Batavia (1901). For detailed historical surveys see: E. Sieburgh — *Europeesche militie in Indië*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1910)(2)833-838; Anon. — *De reserve voor het Nederlandsch-Indische leger*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1912)(2)809-851.

ways plagued the Municipal Militias to the army. In view of all these difficulties it was not to conscription that, after 1900, official minds turned when trying to get rid of the Municipal Militias.

Influenced by the South-African war it was hoped to avoid this radical step by gradually introducing 'kommandos' of volunteers.⁷⁰ The Colonial Army was not very fond of this idea, but with the help of civil servants a number of volunteer corps was founded, notably among tobacco planters at Deli (Sumatra's East coast) and in Java's so-called Eastern Corner. Even among parts of the native population this kommando idea found supporters, especially among the Christian Menadonese of the Minahassa (Celebes).⁷¹ Promising to raise no less than 5000 volunteers, local leaders stressed the qualities of the Menadonese as horsemen and marksmen and pointed out that these volunteers could be used as rangers and scouts. This list of military useful qualities shows that supporters of the kommando idea contented themselves neither with the law and order role of the Municipal Militias, nor with simply furnishing reinforcements to the standing army. On the contrary, while the kommandos should be trained on strictly military lines, they should remain on their own — outside of the regular army — and specialize in scouting and hit-and-run actions against the enemies' supply lines.

Following the Boer custom, the kommandos should be allowed to look after their own clothing, provided this did not result in some impractical fancy dress, and elect their own officers. Moreover, when training, they should avoid as much as possible the barracks and methods of the Dutch Colonial Army. As regards these methods, an explicit exception should however be made for the Marechaussee. In the hills and mountains of the Preanger (Western Java), surrounding the plateau of Bandung — heart of the Dutch defence system and the most likely target for an enemy attack — kommandos and groups of Marechaussee would find an ideal place for their way of fighting. It was pointed out moreover, that the hundreds of plantations (tea, rubber, quinine) in this part of Java employed many Europeans who, because of their intimate local knowledge and hunting and

⁷⁰ Anon. — Weerbaarheidskorpsen. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1900)(2)297-305; C. F. Balsem — Vrijwilligerskorpsen. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1907)1-39.

⁷¹ E. W. J. Wawo Roentoe — Commando's van vrijwilligerskorpsen in de Minahassa. *Indische Gids* 24(1902)(1) 50-55.

riding hobbies, would make excellent kommandos.⁷²

Thus the Marechaussee model, developed for 'counter insurgency' was envisaged now as a weapon against an invading, Western style army. Officers of the Dutch Colonial Army certainly did not doubt its usefulness to harass the enemy supply lines and gather information about the enemy's whereabouts. They seriously questioned, however, the proposition that this kind of defence would be possible without the kind of discipline that only the regular army could offer. They doubted moreover whether the above mentioned plantation supervisors were sufficiently motivated to defend the colonies. Of course, there would never be a shortage of kommandos in peace time, when a volunteer corps offered an attractive kind of outdoor recreation. In time of war, however, many volunteers would think twice, it was feared, before joining their units. Besides, these officers feared a complete misunderstanding among kommando enthusiasts about the realities of backwoods fighting. It was pointed out that, contrary to popular opinion, small war and Marechaussee tactics were very difficult to master. Initiative, resourcefulness and ingenuity were certainly called for, but it was wrong to assume that these requirements were all that was needed. It was seen as proof of civilian arrogance and stupidity when Marechaussee tactics were thought to be within reach of well-meaning amateurs, who insisted moreover on choosing their own officers. Warningly it was pointed out that it were the very same Boer kommandos who had kindled this pessimism. Only after these groups had been 'militarized' by stern commanders like De Wet, they had shown themselves up to the rigours of small war campaigning. Thus, the Marechaussee model kept its value, but only when used with proper caution and when kept out of the hands of amateurs.

In spite of these criticisms, it did not look like the kommando approach could be stopped. Pro-Boer and kommando enthusiasm was not to be diverted by warnings of caution, while the gap separating the Municipal Militias from conscription was as yet too great to be bridged. The majority of a Government Commission (initiated by Royal Decree of 6 April 1900, and ordered to study 'Municipal Militias, Kommandos and Defence Taxes') had recommended not to abolish the Municipal Militias and to raise their subsidies. The Council of the Netherlands East-Indies, however,

⁷² C. F. Balsem (70).

did not endorse this view. On the contrary, it backed the minority of the Commission, which thought the Municipal Militias completely outdated. However, not even this minority advocated conscription, nor was this done by the Council of the Netherlands East-Indies. They went no further than to propose levying special defence taxes and defray with these the kommandos.

The Governor-General (Rooseboom, an engineer-officer sent to the East-Indies a.o. to supervise the construction of the Preanger Redoubt) advocated the abolishment of the Municipal Militias, regarding them as useless imitation armies. Still, he wanted every European living on Java to attend shooting exercises (during no less than 5 years). More important were his plans to levy defence taxes in order to raise kommandos and to substitute the ineffective Armed Police on Java and Madura by a 'Military Police'. In his opinion, the latter formation could be used in times of war or crisis to keep an eye on isolated parts of the coast and — in the last resort — for harassing enemy supply lines after a landing. In case the Municipal Militias were not abolished, the Governor-General wanted their tasks restricted to police duties in the hinterland, bringing against the enemy only those who volunteered for this assignment. Both Rooseboom and the Commander-in-Chief of the Dutch Colonial Army (general De Bruyn) firmly refused, however, to consider conscription, thinking this institution useless from a military point of view and calling for a disruption of business life and administration. Moreover, by asking military service only of Dutchmen, foreign competitors would be given an advantage. In this way, Holland would inflict damage on its own interests, without getting much extra military power in return for its troubles.⁷³

Rooseboom and De Bruyn fought so hard against conscription because an already influential 'coming man' in the Dutch Colonial Army had strongly recommended just such a step before a very prestigious audience. Speaking to the 'Society for the Study of the Science of War' (comparable to the Royal United Service Institution) captain De Greve of the General Staff of the Colonial Army (later to become Chief of this Staff and Commander-in-Chief) proposed to solve the manpower problems of his army by reducing the number of non-combatants, by expanding the veteran's re-

serve (by promising them civil service posts), by spreading the Barisan system from Madura to the other islands, and finally by introducing a conscription like Switzerland.⁷⁴ As to conscription, De Greve pointed out that conservative career-officers were quite wrong in always underrating its military potentialities. Certainly, when it was decided only to fight offensive actions, much was to be said in favour of placing the heaviest burdens on the backs of long trained professional soldiers, as only they were able — echoing Du Picq — to cope with the distressing number of casualties that could then be expected. On Java, however, the Dutch Colonial Army (as the Swiss in their Alps) would remain on the defensive to await there in prepared positions the attacks of the invader. Under these circumstances, De Greve saw no reason why the help of even very shortly trained conscripts could not be accepted. And of course, when the time came for the counter attack, it was up to the standing army again to show its worth. De Greve estimated the European population on Java at about 62,000 people, of whom more than 33,000 males.⁷⁵ Quantitatively of course, this was not very impressive, but on the other hand — as European labourers and farmers were absent on Java — this number referred to a qualitatively very promising group (De Greve excepted a few Eurasians from this appraisal). Of these 33,000 about 17,000 were of the military useful age, and even allowing for about 6000 exemptions this left 11,000 men liable for compulsory military service. When making these calculations De Greve limited himself to Java. In the outer regions, too small a number of Europeans lived there as yet to introduce conscription. So, for the time being the Municipal Militias had to be retained there in the towns and other places with a concentration of Europeans. The rest of this group was liable to paying special taxes, but De Greve insisted that pre-military training to schoolboys should be extended over the whole of the archipelago. Militia officers, moreover, had to be found among the conscripts themselves, while exemptions from military service should be kept to a minimum. In this respect, De Greve wished to restrict entrance into the civil service to those who had held at least non-commissioned ranks in the militia. In all, he calculated this whole system to cost 250,000 guil-

⁷⁴ W. R. de Greve — De verhooging der weerkracht van Nederlandsch-Indië tegen een aanval van buiten. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1901/02)430-504.

⁷⁵ More exact figures in: Kooy — Indië weerbaar. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1904)(1)306-316.

⁷³ For these views of the Government Commission, the Council, the Governor-General and the Commander-in-Chief, see: *Arch. Dep. Koloniën* V 7-9-1903-S13.

ders a year, an amount of money that could, however, partly be won back by cutting down on the number of native soldiers in the standing army. In the third line, behind the Dutch Colonial Army and the militia, De Greve wanted to place Barisan-like troops, while in this respect he even thought of reviving the Pradjurits. Provided these troops were cut loose from civil service interference, much better results might be expected than before. De Greve's plans were assailed, first of all by high ranking officers and secondly — what need not surprise us — by high civil servants. Younger and lower ranking officers, however, supported his suggestions, some even going as far as proposing to extend the militia to several carefully selected, politically trustworthy as well as militarily capable groups of natives (like the Christians from Amboyna and Menado). Moreover, once this plan was adopted, the other native groups — exempted from military service — should at least be used for helping to erect, in times of crisis, forts and other defensive works. In this way it was hoped to add to the Dutch Colonial Army about 14 battalions fit for first line service.⁷⁶ This number, however, drew the obvious retort from friends and opponents alike that against the numbers that an invading army was sure to bring to Java this kind of native militia was hardly worth the trouble and the money. And for the first time in the debate the argument was put forward that the manpower situation of the Dutch Colonial Army, seen against the danger that now confronted the East-Indies, called for an unrestricted native militia. Moreover, if the native peoples were going to demand some kind of political price for their services, this would only be just and natural.⁷⁷

The highest civil and military authorities reacted sharply to this sudden outburst of militia enthusiasm. Even the most radical among them did not want to go further than replacing the Municipal Militias by kommandos (amounting to no more than 1400 men) and levying a defence tax to create a military police. This police, moreover, had to be recruited preferably from among the trusted natives (Amboynese, Menadonese, Timor-ese) and only when these sources stopped flowing should the Javanese be given a try (provided they

were never posted in their home districts). For the time being, however, none of these measures were put into effect.⁷⁸ A new Council of the Netherlands East-Indies wanted to let the Municipal Militias survive. Provided parade ground drill was turned into realistic shooting practice, the Council saw no reason why those institutions had to be replaced by kommandos of volunteers. The new Commander-in-Chief (general Van der Wijck) endorsed this view, while the Director of the Department of Administrative Affairs opposed any kind of special defence tax. The new Governor-General (general Van Heutsz, of Atchin-fame) certainly wanted to get rid of the Municipal Militias, but he complicated matters by wishing neither a defense tax, nor kommandos to take their place. What he did want was to push ahead with the military police but now the Minister of Colonial Affairs (Idenburg) intervened in this divided house. Confronted with so many different opinions, he decided to simply let the matter rest. Personally in favour of abolishing the Municipal Militias, he postponed a reorganization and called instead for further study.⁷⁹

Irritated by this state of affairs, the militia supporters brought their case to an ever wider public. While restricting themselves to the service journals in the beginning, they now passed these by at times, turning to the general reader. Another point that deserves attention in this new phase of the debate is first, that decidedly more interest was shown now in the native than in the European militia, and second, that it was explicitly stated that this native militia would only be successful if it was organized strictly on military lines, but apart from the standing army, and if its training was modelled after the Marechaussee. As regards the first point, a European militia on the one hand had come to be considered an almost accomplished fact (certainly a false assumption, but its supporters thought it could only be a matter of time before the Government would see the light), while on the other hand it was rightly stated that it would lay too little weight into the scale to solve once and for all the manpower problems of the Dutch Colonial Army. In other words, to

⁷⁶ H. L. Berg — Algemeene dienstplicht in Ned.-Indië. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1907)(2)951-971; E. Sieburgh — Op welke wijze is de weerbaarheid van Nederlandsch-Indië tegenover een buitenlandschen vijand te verhoo-gen? *Indisch Mil. Tijdschr.* (1909)(1)23-36.

⁷⁷ A. Tissot van Patot — Algemeene dienstplicht in Nederlandsch-Indië. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1908)(2)260-262.

⁷⁸ Letter from the Commander-in-Chief (General Boetje) to the Governor-General (General Van Heutsz), 9 november 1905. *Arch. Dep. Koloniën V 19-3-1907-C6.*

⁷⁹ For these opinions, see: Report of the Council 24 August 1906, the letter from the Director to the Governor-General 31 March 1906 and the letter from the Governor-General to the Minister 6 September 1906. *Arch. Dep. Koloniën V 19-3-1907-C6.*

those who wanted a radical army reform, a European militia was no longer very interesting. They did by no means despise it — especially not as it could bring a much needed supply of officers and non-commissioned officers — but it would not be enough.

As regards the native militia, restricting it to the Amboynese or Menadonese was viewed now with the same reservation. However, beside the political problems attached to an unrestricted native militia, a military one had to be feared. The majority of the native peoples, and especially those from Java, were decidedly not considered to offer first rate soldiers. In order to solve this complication, it was proposed to organize the native militia completely independent from the Dutch Colonial Army. Only in a separate organization would it be possible to lift the ban of the inferiority complex that haunted the Javanese soldier in the standing army. Only in a separate organization would it be feasible to adapt the fighting style, the weapons and the training methods to the Javanese recruit, instead of the other way around. In Atchin, fighting among the Marechaussee, the Javanese soldier certainly had not failed. This experience showed perhaps the way to solution. The native militia should be bound as closely as possible to the principles governing the Marechaussee. Together they should be bound to a system of territorial defence. Apart from the above mentioned advantages, this scheme would enable the Dutch to keep the standing army for the final battle, leaving it to the militia to harass and exhaust the enemy on his way from the beaches to Armageddon in the vicinity of Bandung. Only in this way could the Dutch Colonial Army hope to confront an enemy of about equal strength. According to these plans standing army and native militia each contributed in its own way to final victory and neither should therefore be considered more important than the other.⁸⁰

At once these plans met with criticism. It was pointed out for instance that a native militia would be immoral. This response was levelled against the plans from two different sides. On the one hand it was held to be immoral to let the ruled fight for the rulers, but this argument was countered by pointing out that a native militia would open the door to more political rights for the

native peoples.⁸¹ To be even more precise, only such a militia could guarantee these rights, because only the Dutch had pledged themselves officially to lead these peoples to independence. In other words, only behind the shield of a native militia could the ethical policy bear fruit. Besides, whoever did not see this connection should keep in mind that conscription had never been, not even in Western Europa or Japan, a very popular institution. Enthusiasm certainly was no prerequisite to make a success of a militia and lack of it should not keep a prudent Government from imposing it on the people. In order to facilitate its task it should try to make the masses understand the necessity of this burden, but misunderstanding should not be allowed to delay the plans.

Immoral, however, also came to mean something very different from this political indignation. It had not been made clear to everyone what status the militia soldier was to occupy, nor what his position should be according to international law. It was feared that these lightly armed troops, operating apart from the 'regular' army and mainly on the flanks and in the rear of the enemy, ran the risk of being seen and treated as 'franc tireurs'. This mistake might cost them dearly, but it could also expose the civilian population to very harsh reprisals. It was maintained, moreover, that — apart from the likelihood of this enemy 'mistake' — conscript armies were in the habit of barbarizing war. Only small armies of volunteer soldiers could be expected to abide by the international laws of warfare and keep wars 'between themselves'. Conscription on the other hand was likely to lead to wars, not between armies, but between whole peoples. To counter this argument militia supporters had to point out that the militia would not likely fall victim to franc tireur mistakes. It would be uniformed, disciplined, internationally recognized, and abide by the rules of warfare. Moreover, it was simply a mistake to think it would be used to fight a people's war. The difference between this kind of war, the commando raid and territorial defence should not be lost sight of, the militia soldiers specializing in the latter two, but certainly abstaining from the first. To fight a people's war a kind of organization was needed, very different from a conscript army. So, whenever the enemy chose to punish the civilian

⁸⁰ F. C. Hering — Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand. *Indische Gids* 31(1909)(1)723-739; G. Nypels — Het behoud van onze koloniën in Oost-Indië. *Indische Gids* 29(1907)(1)829-840.

⁸¹ Boeka — Indië weerbaar. *Indische Gids* 31(1909)(2) 1441-1447; F. C. Hering — Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand. *Indische Gids* 32(1910)(1) 296-325, (2)911-925, 33(1911)(1)192-196.

population for the activities of the militia, this was not something the Dutch Colonial Government could be blamed for. It was stressed, moreover, that an enemy certainly would think twice before reacting in this way. Taking wanton reprisals against the civilian population would drive it into the arms of the Dutch, and might even provoke a real people's war from which only the Dutch could profit in the end.⁸²

The native militia-Marechaussee combination was not well received in higher army circles.⁸³ One of the most forceful speakers for these proposals, the retired lieutenant-colonel and Marechaussee veteran Hering wrote about this reception: 'I am not surprised at all by this sharp criticism. There will never be any sympathy in the standing army, especially not among its higher officers — where conservatism flourishes, cultivated on seedbeds of arrogance and routine — for new ideas that strike at the roots of this organization'.⁸⁴ Hering admitted that this dislike for the army reforms was quite understandable. The original Marechaussee, being only a small affair, had not been able, by any means, to challenge the established structure and practices of the standing army. Enormously enlarged, however, in a native militia, this possibility suddenly would become a stark reality. The discipline of the Marechaussee — based on mutual trust and excellence in the essentials of military life — ran counter to the pompous practices of the standing army, creating in effect two completely different worlds, that could not be reconciled. According to Hering 'Discipline in the militia will only be effective if it contributes to the independence and initiative of the soldier'.⁸⁵

In higher military circles remarks like these were considered dangerous or, at best, utopian nonsense. A native militia that was trained along these lines would certainly degenerate quickly into an undisciplined and marauding rabble, likely to cause more trouble to the village people than to the

enemy. Showing not much faith in the authority and abilities of the native officers, it was held that a militia should not expand beyond the size and pretensions of an auxiliary corps. The territorial defence system and commando raids were equally rejected. Fighting the enemy this way would reduce the whole, centralized defence system of the Dutch East-Indies to a chaos of uncoordinated activities by isolated groups. The central military leadership would thus lose its grip on the organization and, as the same trouble would befall the civilian authorities, the countryside would fall victim to banditry and warlordism. Against these arguments it was repeated that a native militia and the standing army were complements, not rivals. The standing army would remain the backbone of the defence system, and its tasks would be first, to coordinate the activities of all the fighting units and second, to fight the main battle against the enemy. As the invading enemy would initially be numerically far superior to the standing army, it was up to the militia — using its own methods — to whittle away the enemy's strength. Only after this attrition process had been completed, could the standing army face the enemy with confidence in the outcome of the final battle. (As an aside it may be pointed out that this approach resembled German naval policy in the first World War. Before the Grand Fleet could be dealt with, its strength had to be reduced first by German submarines, mines and torpedo boats.)

The above mentioned lack of confidence in the loyalty and abilities of the native officer pointed perhaps to the heart of the matter. The Commander-in-Chief of the Dutch Colonial Army (general Rost van Tonningen) was, according to information that filtered through to the press, most of all in doubt about these men.⁸⁶ Others, however, shared his feelings and voiced them more openly. It was stated quite frankly that one of the most agreeable and helpful qualities of the Javanese people — its traditional dislike of all things military — should not be tampered with. On the contrary, it was only in the interest of the Dutch that the Javanese were left to their ancient ways in this respect. Therefore, 'it would be no reason for regret if the few native officers that are employed already are paid off as rapidly as possible'.⁸⁷ Against the native militia these conservatives even went so far as to resuscitate a rather old idea. If a European militia was quantitatively hardly

⁸² A. van Hengelo — *Weerbaarheidsgedachten. Iets over guerrilla*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1909)(1)1-11; Noto Soeroto — *Java's weerbaarheid is Java's behoud*. *Indische Gids* 33(1911)(2)895-905; F. C. Hering (⁸¹), and a shower of articles, summaries of which are to be found in: 'Uit de pers'. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1902)(2)1176-1181, (1910)(1)81-87, 204-212.

⁸³ Their spokesman was captain J. C. Pabst of the General Staff, soon to become military attaché in Peking and Tokyo. See his articles: *Harceleren, taquineren, chicaneren*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1910)(1)10-22, and: *Naar aanleiding van: Java's weervermogen tegen een buitenlandse vijand*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1910)(2)893-897.

⁸⁴ F. C. Hering (⁸¹), 32(1910)(1)307.

⁸⁵ F. C. Hering (⁸¹), 32(1910)(1)315.

⁸⁶ A. van Hengelo (⁸²), 3.

⁸⁷ Boeka (⁸¹), 1442.

worth the trouble, and if a native militia was undesirable, the only way out of this dilemma was to bring Dutch conscripts to the East-Indies. While strengthening the imperial bond between Holland and its Asian possessions, this device would make a native militia superfluous.⁸⁸ Militia supporters, however, labelled this idea a desperate try to swim against the tide. They figured out that Holland simply had not enough conscripts to defend both parts of its empire. Moreover, as Holland had only recently adopted personal conscription, it was doubted whether the idea of sending conscripts oversea would find much political backing.

In the Second Chamber of Parliament, in the meantime, questions had been asked about the militia-Marechaussee combination. The Minister of Colonial Affairs answered that he expected no results of such a combination, but was not averse to going ahead with a militia on Java for Europeans only. Pending the outcome of an investigation to this effect, he announced the gradual substitution of the Municipal Militias by kommandos of volunteers. Moreover, to lighten the burdens of the East-Indian Department of Administrative Affairs, the responsibility for all auxiliaries of the Dutch Colonial Army (Municipal Militias, kommandos, Barisans, and the Legion of Mangku Negoro) was to be transferred to the East-Indian Department of War (this, from a military point of view, rather irrelevant argument may attest to the influence of the civil administration).⁸⁹ As to the native militia, Parliament persisted, but the Minister stuck to his negative point of view and could boast in this respect support from his highest East-Indian advisers. Rost van Tonningen (his distrust of native officers has already been noted) wrote to the Governor-General (Van Heutsz) about his doubts. That the native peoples would stick to the Dutch in times of war, he considered to be extremely unlikely. According to his calculations, the population would merely stand aside, awaiting the outcome of the war to

decide on its political preferences. Besides, lacking a suitable system of registration, a native militia would be almost impossible to organize from an administrative point of view. Finally, Rost van Tonningen thought it highly unlikely that the conscripts would respond to a mobilization call, while it was impossible in times of crisis to search and find them among the native masses. But, while the Commander-in-Chief thus condemned a militia he was not averse to extracting some kind of defence duty from the native population. As to the European militia, moreover, he even wanted it organized now along Swiss lines.⁹⁰

Imposing defence duties on the native population would mean empowering the East-Indian Government to demand labour services on behalf of the armed forces. The Director of the East-Indian Department of Administrative Affairs agreed to this proposal, and even thought it possible to build these duties — without any administrative reforms — into the existing system of labour taxes.⁹¹ As to the Swiss-type of European militia, however, this Director expected problems, and, before advising on a new proposition, he firmly insisted on further consultation with the Residents. According to this new plan, Rost van Tonningen wanted the militia to include, apart from the Europeans, also those native civil servants who were not indispensable in times of war. However, even these conscripts the Commander-in-Chief did not intend to use in strictly military functions. On the contrary, he needed them, but proposed to employ them only as messengers, orderlies, sentries, etc.

These were not very exacting jobs, nor were they politically 'touchy'. Nevertheless, Rost van Tonningen, leaving nothing to chance, insisted that this system would also work the other way around: no native civil servant should ever find employment who had not served his term with the 'militia'. By introducing this device, he hoped, first, to dispense with concessions of a political kind, and second, to plant among the educated natives a vested interest in the continuation of Dutch administration. Van Heutsz agreed to support these plans. As he too, however, expected problems with a European militia along Swiss lines, he advised the Minister of Colonial Affairs to adopt a much less radical variety.

⁸⁸ H. C. Kerkkamp — Java's verdediging en een volksleger in wording. Een keerpunt in onze koloniale geschiedenis? *Indische Gids* 32(1910)(1)173; G. E. Visscher — Het is wenschelijk dat een zo groot mogelijk aantal Nederlandsche dienstplichtigen den eersten oefeningstijd in Indië vervult, zonder vermindering van het jaarlijkse contingent voor het Nederlandsche leger. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1908/09)1-34.

⁸⁹ See: Provisional remarks and Note of reply, 9th section, to the Colonial Estimates for 1910. *Proc. Second Chamber* (1909/10)(4-46), (4-48).

⁹⁰ Commander-in-Chief to the Governor-General, 4 April 1908. *Arch. Dep. Koloniën*, Exh. 3/15-1909-45.

⁹¹ Director to Governor-General, 15 October 1908. *Arch. Dep. Koloniën*, Exh. 3/15-1909-45.

5. The militia debate 1912 — 1921

Up till this time, the debate had caused some commotion, but certainly no very great disturbance. The pressures behind an army reform had only been moderately strong, and in responsible circles no particular sense of urgency had manifested itself. After 1912 all this would change, however, because the idea was officially adopted now to make the navy almost exclusively responsible for the defence of the Dutch East-Indies. In order to bear this responsibility, the navy of course had to be completely reorganized and strongly expanded. By Royal Decree of 5 June 1912 (nr 60), a Government Commission had been asked to study the defence of the Dutch East-Indies from a political, technical, and financial point of view and advise the Government as to what defence measures should be taken. The report was published in the summer of 1913.⁹² The idea behind the study was the 1892 Government decision, laying down that all outer regions were to be defended by the navy, but that Java should be taken care of by the Dutch Colonial Army. As however, both the navy and the Colonial Army had always been kept rather short financially, both these organizations were too weak for their tasks. The growing importance of the outer islands, especially Sumatra, made this problem acute, while it was imperative not only to defend these islands, but also to rebuff any threat to Dutch neutrality here. A taste of this problem — which, if not solved, could lead to war of course — had already been given by the Russian Admiral Rodzhestvensky who, on his way to Vladivostok during the Russo-Japanese war, was feared to ask for coaling facilities on the island of Sabang.⁹³

These problems were causing friction between the navy and the Colonial Army. With the Russo-Japanese war over, however, nothing more was done than to decide that the navy would henceforth be armed, not with capital ships, but only

⁹² *Rapp. Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië*. Den Haag (1913).

⁹³ J. P. van Rossum — De zeemacht in Nederlandsch-Indië, benevens een en ander omtrent hare samenwerking met de landmacht aldaar. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1904/05)268-362; F. A. van Engen — De zeemacht en de bezittingen in Azië. De verdediging van Nederlandsch-Indië. *Gids* 69(1905)(2)288-329; A. E. Thierens — De verdediging ter zee van Nederland en Indië. *Versl. Marine-Ver.* (1907/08)21-138; A. J. Veenendaal — De handhaving der neutraliteit in Nederlandsch-Indië tijdens de Russisch-Japanse oorlog (1904-1905). *Marineblad* 82 (1972)(2)127-161.

with torpedo craft and cruisers.⁹⁴ This decision, important as it was to the navy, posed no new problems to the Colonial Army, as the 1892 division of labour was not affected by it. The Commission of 1912, however, radically broke the equilibrium between navy and standing army. As it was imperative now not only to defend Java, but the whole of the archipelago, this Commission decided to put everything on the naval card. As however, this new fleet — of capital ships — was supposed to become master of the South-East-Asian seas, the Dutch Colonial Army could be reduced to nothing more than a kind of police force. Looking at the navy's mastery of the seas, it would even be possible to strip the army of the task of defending the naval base.

The Commission wished an East-Indian fleet to consist of (excluding the ships to be kept in Holland) 4 dreadnoughts of 21,000 tons with 1 in reserve, 6 torpedo cruisers of 1200 tons, 8 destroyers of 500 tons, 8 submarines of 380 tons, 8 torpedo boats of 300 tons and 2 minelaying vessels. The battleships would be armed with eight 12 inch guns for their main armament, sixteen guns of 7 inch and twelve of 3 inch (some of these capable of use against balloons). This fleet (sanctioned by the Fleet Bill of 1914), to be completed in 9 years, would of course be very expensive, but to compensate partly for these costs it was proposed to reduce quite drastically the strength of the Colonial Army. The Commission tentatively thought to bring this reduction about by cancelling 7 battalions of infantry, 2 squadrons of cavalry, 2 batteries of field artillery and 1 machinegun company. This way the Dutch Colonial Army would be left with only 12 battalions of infantry. As it probably felt this number to be too small even for the army's police role, the Commission refused to specify how these battalions should be employed.⁹⁵

The navy itself was divided in a firm majority that backed the Commission's plans, and a minority that still supported the concept of a 'torpedo fleet'. In view of the majority's preponderance nothing but support for the new fleet could be expected from naval quarters.⁹⁶ The Colonial Army, of course, reacted in a very different way, and it is against the background of the budget cuts

⁹⁴ A. Gericke — Rapport van de Commissie benoemd bij Kon. Besluit van 3 augustus 1906, nr 39 tot het doen van voorstellen betreffende samenstelling en indeling van, en regeling van uitgaven voor, de zeemacht in Nederlandsch-Indië. *Marineblad* (1908/09)(23)349-391.

⁹⁵ See ⁹², 91.

that now threatened this organization that the new rounds in the militia debate were fought. As has been told, the idea of a European militia had gradually come to be accepted, and the new Commander-in-Chief (general Van Daalen), by order of the Minister of Colonial Affairs, was working on suggestions to that effect. And this Minister was in a hurry now. At least, when the Council of the Netherlands East-Indies objected to some of Van Daalen's proposals — asking for instance for longer training periods — it was told that 'the Dutch Colonial Army did a lot of training, certainly not because so much had to be learned, but simply to keep the soldiers busy'. Likewise, when the Council feared conscription to disrupt economic and administrative life, the Minister retorted that 'as there are a lot of women in the Dutch East-Indies to look after these tasks, men should not be considered indispensable'. Moreover, the Council itself was divided, a minority backing the Commander-in-Chief and the Minister (a.o. because a European militia would cost only 105,000 guilders, compared to the 950,000 that were needed to attract an equal number of European volunteers). This way it struck Van Daalen as imposing a double burden on the Colonial Army when the Commission of 1912 rejected a European militia, while at the same time ordering a reduction of the number of volunteers. His suspicions against the Commission were fanned and in order to fight back he came out now, without first consulting the Minister of Colonial Affairs, in favour of a native militia.⁹⁷

The struggle against the Commission battle fleet plans was intensified now, and fought on three interconnected fronts. On the first, the Dutch Colonial Army (in which the early militia supporters were by now reaching higher rank) backed the minority of naval dissidents who had spoken out against the dreadnoughts. According to their views, it was wishful thinking that Holland and the East-Indies would ever be able to build a battle fleet, powerful enough to command the South East-Asian seas. Dutch dreadnoughts could, for that reason, never be expected to do more than bind — for a very short time — part of an enemy

⁹⁶ J. P. van Rossum — Het Rapport der Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië, ingesteld bij KB van 5 juni 1912, nr 60. *Versl. Alg. Verg. Ver. „Moederland en Koloniën”* (1914)3-56; A. van Hengel — De vloot en de verdediging van Nederlandsch Oost-Indië. *Versl. Marine-Ver.* (1916/17)23-86, (1917/18)1-128.
⁹⁷ See for this opinions and this correspondence: *Arch. Dep. Koloniën* V 10-2-1914-X2/15.

(Japanese) battle fleet. Because of this, it could act as a bait to attract allies, eager to challenge Japanese sea power, now that part of it was bound by the Dutch. The Dutch dreadnoughts could, however, do nothing else beside. 'Binding part of the enemy fleet', moreover, could only mean two things: either the Dutch fleet sought action, but that could only end in its destruction, or it let itself be locked up in its base, likewise exposing the whole of Java's coastline to an invasion force.

Anticipating the fate of the German High Seas Fleet, naval dissidents and Colonial Army spokesmen suggested avoiding both these unattractive alternatives. In their opinion, with the money earmarked for the battle fleet, submarines could be built to fight not — as the Germans were to do — commerce, but enemy troop transports. In this way, the bigger the Colonial Army, the more troops the enemy would have to send oversea, and the more warships it had to use for convoy duties. Thus, in the East-Indies, a submarine fleet would be the natural complement to a powerful (militia) army. These forces taken together would probably be cheaper than a battle fleet of dreadnoughts (plus its auxiliaries), more effective in deterring and fighting an enemy, and for that reason, a more attractive bait to potential allies.⁹⁸

What a native militia, trained on Marechaussee lines, could do on land, the torpedo could do at sea. For that reason too, the militia-torpedo connection was only natural. On the second front against the Commission's plans, the Dutch Colonial Army went much further, however. It realized that the greatest asset of a battle fleet was its mobility, enabling it to strike anywhere in the archipelago. To equal this mobility, the army could of course use rail transport, but even with this device it would with its main force still be bound to Java. To overcome this handicap, colonel De Greve (shortly to become Chief-of-Staff) suggested the building of a naval base — even the idea of a tunnel circulated — on some island in

⁹⁸ A. F. Gooszen — Artillerie- of torpedovloot? *Indisch Mil. Tijdschr.* (1909)(1)172-176; W. A. Mouton — Het artilleriedebat in de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij de behandeling der Marinebegroting voor 1910. *Marineblad* (1909/10)587-623, 709-711; J. J. Rambonnet — Artillerie- of torpedovloot. *Versl. Marine-Ver.* (1911/12)105-162; C. L. Schepp — Artillerie- of torpedovloot. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1915)1-44; H. E. van Asbeck — Zullen onderzeeboten een overwegend deel uitmaken van de oorlogsvloten der toekomst? *Marineblad* (1915/16)353-375; Anon. — Dreadnought of onderzeeër? beschouwd in verband met den nieuwen vlootbouw voor onze marine. *Marineblad* (1915/16)376-402.

Strait Sunda, in order to make the passage between the main islands of Java and Sumatra safe for troop transport, even in case the Dutch fleet would not be powerful enough to command all of the South-East-Asian seas.⁹⁹ De Greve's move might rightly be termed a master stroke, as it was extremely difficult for the battle fleet enthusiasts not to accept this offer of a new naval base. On the one hand they knew that by accepting it they were playing the army's game, enabling it to boast its power to defend the two main islands almost single handed (that is to say, without help of a battle fleet, built for more than only local command of the sea). On the other hand, however, the present naval base at Surabaya would be too small to harbour dreadnoughts, while it had always been hampered by its distance from the administrative and military centres on Western Java. Moreover, only with a base in Strait Sunda could it be hoped to solve the problem of a blockade of Java and Sumatra. Not only would it lengthen the coastline to be watched by the enemy enormously, it compelled him to split his force in two: one part for the Java Sea, another for the Indian Ocean. Placed on the interior lines, even a small Dutch fleet could hope to succeed then in the piecemeal destruction of the enemy forces, or at least in frequently breaking the blockade.

A naval base in Strait Sunda would give the Colonial Army a much longer reach, but in order to actualize this potentiality, it not only needed plenty of railroads, but also a militia. A European militia could only be a matter of time now, but prospects for a native militia looked not so bright. On the contrary, to the already mentioned arguments that were used time and again against this militia, a new one was now added: an officially sanctioned battle fleet made a mass army of native conscripts simply superfluous. This argument lost much of its force, however, when the outbreak of the World War compelled the Dutch Government to postpone the implementation of the battleship plan. Moreover, the naval developments

⁹⁹ See for the tunnel idea: *Org. Indische Krijgsk. Ver.*, Scientific Yearbook (1915)18; W. R. de Greve — *Het rapport van de Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië*. Den Haag (1913); A. van der Sluis — *De vlootbasis en één en ander uit het rapport der Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië (of van ons volksbestaan?) in een ander licht bekeken*. Den Helder (1914); W. H. C. Holle — *Zutfenseilanden of Merak? Indisch Mil. Tijdschr.* (1915)(2)1157-1169; Anon. — *Een Indisch Gibraltar (Merak aan Straat Soenda)*. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1915/16)1-36.

of this war casted some doubts on the usefulness of the battle fleet.

Even before the Commission of 1912 had published its final report, the attack on its proposals had already been opened by Van der Weijden, captain of the General Staff, Dutch Colonial Army (and son in law of ex-Governor-General Van Heutsz, whose spokesman he evidently was).¹⁰⁰ For the time being, he only asked for a speedy introduction of compulsory military service for Europeans on Java. He was certainly not averse to a native militia, but did not consider such an institution practical at that time. However, 'by accelerating the implementation of the ethical policy, this delay can be reduced to a minimum'.¹⁰¹ Besides, even the introduction of compulsory military service for the Europeans still called for some radical changes, as for instance transferring political and administrative powers from Holland to Java, and from Batavia to the Residencies. As a true member of the New Movement, Van der Weijden thought of the militia as a school for the nation. He expected it to be salutary for the many poverty stricken Eurasians, who were in his opinion clearly in need of a revigourating experience (a European militia, besides, was handy in raising the colour bar: many natives who wanted to pass for Eurasians would think twice now). Moreover, only by way of a militia could one hope to overcome the traditional East-Indian aversion to anything military, breaking down the Colonial Army's isolation. This army could this way even hope to profit from a militia also because rising army prestige would attract more and better qualified volunteers. To reap these benefits, however, it would be unavoidable to mix the conscripts with the volunteers. These conscripts should be treated as the military equals of the volunteer soldiers, and not be wasted — as conservative officers wished to do — in a kind of forced labour role. Organizing a militia only made sense if the soldiers were trained for first line action. Just in order, however, to stress their military value, Van der Weijden had to part, with regret, with a Swiss-type militia. He proposed a training period of 8 months, that was — by international standards — short enough, but corresponded at least to Dutch

¹⁰⁰ J. van der Weijden — *De invoering van den militieplicht in Nederlandsch-Indië*. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1912/13)65-143, 145-244; Anon. — *Militieplicht in Nederlandsch-Indië*. *Tijdschr. Binnenl. Bestuur* 44(1913)155-157; 'Caviar' — *Causerie: eene militie in Indië*. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1915)(2)1012-1017.

¹⁰¹ J. van der Weijden (1907)77.

practice. To offset, however, this in his eyes too long training time, he would not hear of any exemption from military service whatsoever. The sting of this remark was clearly directed at the civil service element in the Dutch East-Indies, which Van der Weijden (like his father-in-law) considered to be too powerful. Only by cutting this element down to size would it be possible to transform the East-Indies into a 'normal' society.¹⁰² In order to counter Van der Weijden's proposals, many conservative officers declared themselves to be in favour of the battle fleet now. For their attempts to keep the volunteer based Colonial Army free from conscript contamination, the dreadnought plans had come just in time. And even if some of them accepted a European militia, it was only for use in non-military functions. Officers in favour of a volunteer system thought it ridiculous to train in 'only' 8 months a civilian for first line military duties, and some of them went as far as to maintain that the 6 years of the volunteer were a bit short to achieve this purpose. Moreover, as these officers rejected a native militia for political and military reasons, they did not like the plans for Eurasian conscripts either. Too much of the poorer ones out of this group were a political liability, while 'the army was, after all, not a boarding school for troublesome children'.¹⁰³

World War I favoured, however, the militia plans. The battleships could not be built now, and it need not surprise us that the militia plans had to be taken serious at last. In his response to remarks made in the Second Chamber of Parliament about the budget for 1916, the Minister of Colonial Affairs stressed his 'desire to strengthen the defensive powers of the Colonial Army, but that this had to be done without a considerable raise in the budget'.¹⁰⁴ In effect, he wanted to economize on the standing army, and compensate for these cuts with a militia. However, when it was asked whether this included conscription for the native peoples, and the establishment on Java of a Military Academy, the answer to the first question was negative. Certainly, several groups and organizations of natives were clamouring now for compulsory military service, but this was no reason for him to change his views.

Soon afterwards, however, plans were published

¹⁰² J. van der Weijden (100)232.

¹⁰³ J. van der Weijden (100)169.

¹⁰⁴ Note of reply to the Provisional remarks to the Colonial estimates, 9th section, for 1916. *Proc. Second Chamber* (1915/16)(4-42). See also: *Indisch Mil. Tijdschr. Scientific Yearbook* (1915)14-37.

by the Governor-General and the Commander-in-Chief that showed that they objected to their Minister's views. In their opinion a militia was to be divided into three parts, one for Europeans, one for the Menadonese and one for the native population of Java.¹⁰⁵ The first part was restricted to Europeans with the Dutch nationality on Java and Madura, and should take the place of the Municipal Militias. On the other islands, however, the Municipal Militias and kommandos were left untouched for the time being. The Menadonese militia, restricted to the Minahassa (subdistricts of Menado, Tondana and Amurang) was an answer to the often voiced readiness of this people to assist the Dutch militarily, apart from the many volunteers they sent to the standing army (that the Amboynese were excluded from this militia can be accounted for by the very well trained Municipal Militia here). The native militia would be restricted to those inhabitants of Java and Madura who had received some kind of formal, Dutch sponsored education (this last restriction also applied to the Menadonese). Only in case of the native militia was it thought proper to offer a compensation in return: the conscripts would be exempted from forced labour duties. This compensation did not amount to very much, however, as these duties were destined to disappear in the near future anyway. An important organizational feature of these conscription proposals was that, during peace time, the militia and the standing army were to be kept separate as much as possible. This could be accomplished by abolishing 4 battalions of the standing army, and simply replacing them by 4 battalions of conscript soldiers. In times of war, however, the conscripts and the volunteers would be mixed, making for bigger battalions than in contemporary European armies. As to these 'times of war', only conflicts with external enemies were counted as such. It was explicitly stated that the conscripts should never be used against internal enemies.

For some these proposals went much too far, to others they fell short of what the East-Indies really needed. Others again proposed some kind of compromise, as for instance restricting compul-

¹⁰⁵ W. Muurling — Overzicht van de militievoorstellen. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1915)(2)864-878; Anon. — De militievoorstellen. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1915)(2)1077-1087; Anon. — Overzicht van de militievoorstellen. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1915)3-31, with 15 appendices. Press comments were numerous, summaries of which can be found in: 'Uit de pers'. *Indische Gids* 37(1915)(1) 73-77, 695-697, 1300-1302, 1583-1586.

sory military service to those living on strips of land adjacent to the railways.¹⁰⁶ This measure would certainly include the educated natives already earmarked by the official proposals, but was likely to offer a much bigger catch of soldiers, without however jeopardizing mobilization time. Instead of political rights or the exemption from forced labour duties, the conscripts would receive farming lands along the railroads. Leaving the question unanswered whether the educated natives wanted to become peasants again, it was hoped in this way to create in due time a hereditary caste of peasant-soldiers. The forming of this caste would solve the registration problem, and the 'conscripts' could moreover be trained in the vicinity of their villages. This expedient would save money — no barracks being necessary — while enabling the Dutch to integrate military training in the traditional life of the natives. Thus, two birds would be killed with one stone. The traditional aversion to the military occupation would disappear, while the system of territorial defence could hardly be more securely based. Moreover, with the building of more railroads, this device could be extended over most of the archipelago.

These plans are interesting, because — in a slightly different form — they made conscription acceptable to conservative military and political circles. Heart of this matter was of course that these plans gradually withered down the compulsory aspect of military service. By creating military villages, inhabited by a hereditary caste of peasant-soldiers it was hoped, to make military life as agreeable to the Javanese as it had of old been to the peoples of Amboyna and Menado. If these plans succeeded, ever greater parts of Java could be turned into a 'second Amboyna', saving in this way the voluntary base of the Dutch Colonial Army. In other words, by following these plans, conscription could be diverted into the harmless channels of a kind of super-Barisan. The Madurese Barisans were cheap and considered to be not without military value. Moreover, when used during riots, they had proved their political reliability several times. Converting conscription into voluntary (in fact, hereditary) enlistment (often coined 'voluntary militia') would also mean solving the problem of political compensations. Supporters of this plan even wanted to grant the 'conscripts' — apart from farmlands — preferential

treatment when it came to select candidates for the civil service. Civil servants, moreover, too old to serve personally, would be asked to pledge one or more sons to the army. Only in the very, very distant future was it thought feasible to grant these soldiers voting rights. There were, however, other reasons why these plans readily found supporters. First of all, troops organized along these lines could be used against an external as well as against an internal enemy. As the Minister of Colonial Affairs had agreed to strengthen the Colonial Army, but refused to offer money for this purpose, it was feared — especially among planters and civil servants — that native conscripts, to be used only against an external enemy, would seriously weaken the army when it came to fighting an internal enemy. A 'voluntary militia', moreover, contradicted in no way the plans of the Commission of 1912. It would only supplement a battle fleet, not try to make it superfluous. In other words, those who rejected compulsory military service in favour of this 'voluntary militia' were in effect contending themselves — behind the shield of the battle fleet — with a police role for the Dutch Colonial Army.¹⁰⁷

While this debate was still raging, a Bill was presented to Parliament on 16 August 1916 to change the Government Regulations of the Netherlands East-Indies, in order to remove the formal obstacle to compulsory military service.¹⁰⁸ It was high time as the standing army was now more than 3500 European soldiers (30%) below strength (as against 2165 in 1910) and raising the bonus, from 250 guilders to 400, to be received on signing, had done nothing to stop this downward trend. No wonder the militia proposals had been changed to include now even those natives who had not learned Dutch at school, enabling the

¹⁰⁷ H. C. Kerckamp (⁸⁸); H. C. Kerckamp — De infanterie van het Ned.-Indische leger na invoering van eene voorlopige militia op Java. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1911)1-58, (1912)1-81; Anon. — De reserve voor het Indische leger. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1913)(1)119-143; F. Fokkens — Eene afzonderlijke verdediging van Java en Madoera. *Kol. Tijdschr.* 3(1914)(1)170-185; H. G. E. Granpré Molière — De Barisankorpsen op Madoera in verband met eene toekomstige inlandse militia als legerreserve. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1914)(2)768-778; D. Merens — De Indische weermacht en de voorstellen Van der Weijden. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1916/17) 309-396; D. Merens — De Indische weermacht. *Gids* 81 (1917)(4)72-92.

¹⁰⁸ H. Bakker — *Het nieuwe Artikel 113 Regeeringsreglement en het Koninklijk Besluit tot regeling van den militairen dienstplicht voor Europeanen in Nederlandsch-Indië.* Den Haag (1917).

¹⁰⁶ W. H. C. Holle — Debat naar aanleiding van de militievoorstellen. *Org. Indische Krijgsk. Ver.* (1916) 3-102.

authorities to call up more men.¹⁰⁹ In the spring of 1917 the Parliament accepted a Militia Bill, with only the Social Democrats voting against it.¹¹⁰ It is striking however, that in its final form this Bill restricted compulsory military service to the Dutch on Java, leaving the East-Indian proposals for Menadonese and native militias completely out of its scope.

This result may testify, notwithstanding counter pressures, to the strength of the conservative and cautious forces in The Hague. These counter pressures were exerted first of all by 'Indië Weerbaar' (the East-Indies-ready-and-capable-to-defend-itself), a federation of several organizations. Shortly after the outbreak of World War I demonstrations were organized at various places in the Archipelago — a.o. by native associations — to prove the participants' desire to contribute to the defence of the East-Indies. Soon afterwards, these organizations decided to coordinate their activities, a step from which 'Indië Weerbaar' resulted.¹¹¹ According to the articles of association the aim was to develop as much as possible all economic and military means that stood the East-Indies at their disposal. The Governor-General was sceptical of this enthusiasm. He allowed, however, a propaganda delegation to go to Holland, provided Idenburg (ex-Governor-General and ex-Minister of Colonial Affairs, and a supporter of a native militia) kept it within the confines of what was politically wise and desirable.¹¹² The delegation was headed by Van Hinloopen Labberton (a teacher of future civil servants) and manned by a son of the Sultan of Surakarta (representative of the loyal and aristocratic 'Prinsenbond'), the Regent of Magelang (a brother of the former, and representative of the equally loyal and mainly aristocratic 'Regentenbond'), a teacher (representative of the only mildly nationalistic association 'Budi Utomo'), and a journalist (representative of the very heterogenous, but decidedly nationalistic 'Sarekat Islam'). To this already heterogenous group, an

officer of the Dutch Colonial Army was added at the very last moment.

On the whole this delegation was well received in Holland by all kinds of patriotic groups and associations. Yet, it soon succumbed to internal problems. Even before its voyage, the Adviser for Native Affairs had warned the Governor-General that the members of the delegation were not likely to stick to their mandate.¹¹³ These fears were to come true. Instead of pleading general defensive measures, the delegation only poured out propaganda for a native militia.¹¹⁴ To compensate for compulsory military service a kind of East-Indian Parliament should of course be offered to the native peoples, while the Sarekat Islam representative even demanded a tax reform and better labour conditions on the sugar and tobacco plantations. As to the militia itself, the leader of the delegation thought it could best be organized along Swiss lines. These specifications turned out to be a source of trouble for the delegation. While the majority of its members clearly spoke out in favour of the militia, the officer who had joined the delegation at the last minute protested.¹¹⁵ This split would in the end lead to his expulsion from the delegation, but it must be noted here that only he remained true to its mission: not to discuss the details of the defensive measures. This struggle within the delegation is not without interest, as it mirrored a discord within 'Indië Weerbaar' itself. One wing of this movement simply rejected a native militia and wanted the navy to play the foremost role in the East-Indies. Another wing, however, shared the delegation's preference for a native militia, and endorsed its leader's view that 'taking defensive measures can never be our goal; they are nothing but means to maintain peace and order and provide for the undisturbed evolution and political emancipation of the East-Indies'. In this scheme a battle fleet could play no part, as only a militia would enable the population of the East-Indies to control this 'evolution and political emancipation'. Some time was to lapse, however, before it was disclosed that the dissident officer

¹⁰⁹ *Indisch Mil. Tijdschr.* Scientific Yearbook (1916)19-31.

¹¹⁰ *Proc. Second Chamber* (1917)2183-2281; *Proc. First Chamber* (1917)663-701. The Bill was made law by Royal Decree of 26 October 1917. *State J.* nr 610.

¹¹¹ See: *Org. Ver. Indië Weerbaar* (1918)(1); J. H. Meijer — Weerplicht in Indië en de koloniale politiek. *Kol. Tijdschr.* 5(1916)(2)1450-1460.

¹¹² Undated request from the president (H. 's Jacob) and the secretary (H. G. Bandon) of 'Indië Weerbaar' tot the Governor-General, and the letter from the Governor-General to the Minister, 9 September 1916. *Arch. Dep. Koloniën* V 15-11-1916-Q14. Reply from the Minister to the Governor-General of 11 December 1916. *Arch. Dep. Koloniën* V 11-12-1916-M16.

¹¹³ Letter from the Adviser for native affairs to the Governor-General of 25 December 1916. *Arch. Dep. Koloniën* V 20-6-1917-5.

¹¹⁴ Van Hinloopen Labberton — De invoering van eene militie in Indië, welke rekening houdt met het karakter van den inlander en de stroomingen in de inlandsche maatschappij. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1916/17) 577-622.

¹¹⁵ W. V. Rhemrev's interruption to Van Hinloopen Labberton's lecture. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1916/17)611-617.

in the delegation had been paid by the 'fleet wing' of 'Indië Weerbaar' to prevent the 'militia wing' from dominating the scene.¹¹⁶

Even before the delegation had reached Holland, the group around Van Heutsz had become active again. As has been related, Van Heutsz as a Governor-General had opposed too radical militia plans. After the Commission of 1912, however, and during World War I his attitude changed. Already during his term as Governor-General he had supported, mainly for financial reasons, a fleet of torpedo craft, and he firmly opposed any battle fleet plans now. Stressing the importance of the army for the defence of the East-Indies, he now maintained that this organization could only be effective when based on a militia-Marechaussee combination (as successful Atchin general, he was of course very well acquainted with the Marechaussee). Supported by sections of the business community, the Free Liberal Party and several newspapers he now came out strongly, together with his son and his son-in-law, in favour of the plans of the 'Indië Weerbaar' delegation.

It may be well to discuss here the reasons why Van Heutsz chose to back this delegation.¹¹⁷ It has been stated that the New Movement inspiration for the militia-Marechaussee combination ran on a line parallel with the ethical policy. Van Heutsz and his supporters interpreted the ethical policy to mean emancipating the East-Indies from conservative political influence and all too cautious civil servants. They saw the East-Indies as still offering enormous economic and political possibilities, but were afraid that these were not exploited intensively enough. In order to change this undesirable situation, support from the native peoples would be most welcome, and to stimulate this support more political and administrative influence would have to be granted, and better economic and educational facilities made available.

¹¹⁶ *Proc. Volksraad*, Estimates for 1920, 9th section, Dep. of War, meeting of 2 July 1919, discussion between Mr. Teeuwen and Mr. Van Hinloopen Labberton.

¹¹⁷ J. B. van Heutsz — *Indië weerbaar*. Rede uitgesproken in de Buitengewone algemene vergadering van den Bond van Vrije Liberalen, 13 januari 1917, Amsterdam. Amsterdam (1917); J. B. van Heutsz jr. — *Politieke ontwikkelingen en hervormingen in Oost-Azië en de positie van Indisch-Nederland in toekomstige conflicten*. Rotterdam (1917); J. B. van Heutsz jr. — *Over de staatkundige oorzaken van den huidige oorlog en de positie van Nederland in het conflict*. Amsterdam (1917); J. B. van Heutsz jr. — *De invloed van den oorlog op onze koloniën*. Purmerend (1917); A. S. de Leeuw — *Nederland in de wereldpolitiek van 1900 tot heden (1936)*. Zeist (1939)184-189.

These measures were not so much intended, however, to lead to independence for the native peoples, but rather to mobilize and use them to further wider Dutch interests. Thus, the ethical policy should not be an end in itself, but a tool by which the Dutch empire would be made strong enough — economically and militarily — to try a more aggressive foreign policy and live up to its status as a big power. And if the Dutch political parties showed themselves reluctant to follow these dreams, the political centre of the empire should perhaps be shifted to the East-Indies. To protect in that case Dutch continental interests and free its energies for empire politics, a political and military union with Germany would be necessary. The East-Indies were an important export country and — provided it was placed under a dynamic and unorthodox leader — could without much difficulty attain economic autarky. It was, moreover, rich enough to pay for its own armed forces. So, both the 'Indië Weerbaar' delegation and many of their Dutch hosts were talking about the ethical policy, but the ends towards which this policy should be directed were very different. To the members of the delegation the political, economic and administrative emancipation of the native peoples were important. To the groups now flocking around Van Heutz this emancipation was only a tool in an attempt to transform the Dutch empire into a real first class power.

The Van Heutsz group based its defence plans, militarily, on a torpedo fleet, a naval base in Strait Sunda and on the militia-Marechaussee combination.¹¹⁸ Civil service objections that the native militia, lacking registration, would be an impossible thing to organize, were countered by pointing out that existing village registrations could be used for compulsory military service. As to the political compensations, 'ethical policy decrees of course that the native peoples be granted political rights'.¹¹⁹ It was but a matter of expediency to start with the educated natives, who could be

¹¹⁸ J. van der Weijden — *Weerplicht voor inlanders en samenstelling van de weermacht in Nederlandsch-Indië*. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1915/16)339-432; E. A. van Heekeren — *Weerplicht voor inlanders en samenstelling van de weermacht in Nederlandsch-Indië*. *Indische Gids* 38(1916)(2)1079-1088; S. Ritsema van Eck — *Indië's staatkunde en weerbaarheid*. *Gids* 81(1917)(1)201-221; 'Uit de pers'. *Indische Gids* 38(1916)(2)956-970, 1095-1099, 1252-1261, 1568-1577, 1684-1691, 39(1917)(2)900-904, 920-927; F. Kroon — *Waarom en hoe moet Indië weerbaar gemaakt worden?* Amsterdam (1918); M. Lichtendahl — *Jong Indië. Economisch en politiek weerbaar*. Semarang (1918).

¹¹⁹ J. van der Weijden (¹¹⁸)361.

trusted to realize the importance to their future independence of their present link to Holland. In this way, the link binding the distribution of political rights to a racial criterion could be severed and replaced by one stressing the ability to participate in a nascent Dutch commonwealth of nations. Thus, racial differences would be bridged, while the militia, in which both Europeans and natives participated, would set both groups working in a common enterprise.

As the military objections to this system are familiar by now, it is well to turn to the reaction of leading civil servants. The Director of Administrative Affairs was asked by the Governor-General to comment on the political and economic aspects of the Van Heutsz plans. This Director (Carpentier Alting) immediately brushed this restriction aside and (aided by a report of his Assistant for Administrative Affairs of the Outer Regions, Lulofs) wrote back that in his opinion only a fleet of battle ships could adequately defend the Dutch East-Indies. It was probably true that the archipelago was rich enough to pay for its own defence, but the money should certainly not be spent on a native militia. The dreadnoughts were indeed very likely to be more expensive than a militia, but to compensate for this the ethical approach should be abandoned for a more realistic policy. Besides, the Western ideals behind the ethical policy meant nothing to the native masses. Worse, the ethical policy was 'fundamentally unsound', as it 'showed a deplorable lack of Dutch self-respect and strength of will'. It 'brought to the native masses, not what they really needed, but what the Dutch, influenced by incompetent advisers and politicians and driven by guilt feelings, thought they needed'. Consequently, 'the ethical policy brings more than the natives can digest, which in the end will spark the flame of rebellion'. To counter this unsound policy and to assist in the defence of the East-Indies, a first necessity was 'an excellent, well paid and well treated civil service'. Next, the top echelons of this service should be reorganized. It was suggested to regroup the Directors of the several Departments into a kind of 'Cabinet', directly under the Governor-General, in order to facilitate consultation and communication. Up till then coordination had left much to be desired, leaving it to ad-hoc commissions to solve inter-Departmental problems. However, 'the common goal had often been lost sight of in the bickerings that resulted from these problems'. Just because a Volksraad was in the making, 'it was imperative to organize at short notice a permanent Council

of Departmental Directors'.¹²⁰ In other words, the top of the administrative officer corps completely rejected the native militia and planned to curb the ethical policy. Of course, it is not maintained here that all of the administrative officers backed these plans. Nevertheless, the opinions expressed by the leaders of this corps shed a clear light on the fears which the militia evoked in influential circles.

Parliament too had been unwilling to accept more than a European militia. Yet, the Minister of Colonial Affairs thought it impossible to organize a sound defence system without native help. However, instead of introducing compulsory military service he was in favour of a 'voluntary militia'.¹²¹ The characteristics of this organization have already been described. No wonder that the officer of the Dutch Colonial Army (colonel Merens) whose plans about such a militia the Minister was now propagating, was the subject of vehement attacks by Van Heutsz supporters.¹²² Moreover, the ethically minded Governor-General Van Limburg Stirum did not share his Minister's liking for this voluntary militia either.¹²³ He stuck to the idea of compulsory military service for educated natives and set the Commander-in-Chief to calculate that 6991 Javanese and 843 Madurese were at once available for this purpose. The Minister, however, rejected this proposal. He was willing to accept financial help from native quarters but — apart from the European militia — the army should be kept on a voluntary basis. The Governor-General retorted that he saw no reasons to expect a ready response to a voluntary militia (100,000 men were needed in the end), while this lack of enthusiasm was sure to be exploited by the Nationalists. By using this argument he succeeded in drawing from the Minister the concession that a voluntary militia would only be a

¹²⁰ Letter from Lulofs to Carpentier Alting, 20 December 1916, and from Carpentier Alting to the Governor-General, 5 January 1917. *Arch. Dep. Koloniën* V 15-9-1917-23.

¹²¹ Letter from the Minister to the Governor-General. *Arch. Dep. Koloniën* V 13-3-1917-10.

¹²² J. B. van Heutsz jr. — *De Indische weermacht en de voorstellen Merens*. Haarlem (1917); J. B. van Heutsz jr. — *Indië weerbaar. Wien de goden verderven willen, slaan zij met blindheid*. Rotterdam (1917); J. B. van Heutsz jr. — *Senator Colijn en de defensie van Indië in de Eerste Kamer der Staten-Generaal*. Haarlem (1917). See for counter propaganda: K. van der Maaten — *Zijne excellentie Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz en de defensie van Nederlandsch-Indië*. Den Haag (1917).

¹²³ Cable from the Governor-General to the Minister, 12 May 1917. *Arch. Dep. Koloniën* V 25-5-1917-5.

temporary measure, pending compulsory military service.¹²⁴ In Van Limburg Stirum's opinion, however, this was not enough. Backed by the Commander-in-Chief, the Council of the Netherlands East-Indies and his Adviser for Native Affairs he wrote the Minister that this plan would certainly be explained as proof of lack of purpose and of indecisiveness.¹²⁵ The Minister answered with the rather curious compromise of attaching the voluntary militia, not directly to the standing army, but to the European militia.¹²⁶ However the Volksraad — constituted by now — rejected this compromise. Excepting the Social Democrat and the Eurasian representative, it accepted the European militia, but also spoke out in favour of a speedy introduction of a native one. The representative of the civil service clearly questioned, however, the then ensuing proportion of European to native soldiers. He had no qualms about the number of European volunteers dropping now below 49%. The standing army was doomed anyway and the European militia would gradually take its place. However, a native militia of 100,000 soldiers would jeopardize the traditional proportion of 1 European to 3 native soldiers. To prevent this from happening he once again proposed sending conscripts from Holland.¹²⁷

Succumbing to these pressures, the Minister of Colonial Affairs accepted at last the principle of compulsory military service. In 1918 a Bill to this effect was sent to the Volksraad, and while the native militia would at first be restricted to Java, it would not be limited to the educated classes.¹²⁸ To bring the militia to 100,000 thirteen yearly levies of 9200 were needed, but this would tax the population only for 0,03%. Compared to France (0,63%), Germany (0,46%) and Holland (0,41%) this burden could not be considered too heavy. On reaching the number of 100,000 the standing army would be reduced to only 20,000 men. The militia, moreover, should never be used against an internal enemy, while, apart from con-

scripts sent to the navy, no militia soldier should without his consent be used outside of the archipelago. Training the recruits would take 1 year, in which period it was hoped to find time to teach reading and writing to the illiterates. In order to train officers for the militia a Military Academy would be established on Java, that was to accept candidates from all over the archipelago. This way, the outer regions too would gradually be prepared for conscription.

After the first discussions in the Volksraad, general Van Rietschoten (empowered to assist the Governor-General with introducing compulsory military service) wrote to him that a majority still wanted conscription to be restricted to the educated natives only.¹²⁹ A minority, however, accepted the Government proposals, but wanted the training time to be lengthened in order better to fight illiteracy. A majority, moreover, feared the emergence of two separate officer corps, with the one trained on Java clearly inferior in pay and in quality. Van Rietschoten accepted this objection, but told the Governor-General that only one officer corps also posed problems. In that case the native officers would serve in the standing army as well as in the militia, and this device would, in his opinion, certainly not make the standing army a reliable instrument against an internal enemy. Besides, 'it would make the standing army almost useless, whenever it was asked to fight a rebellious militia', Van Rietschoten adding, however, that it would not do using this argument in the Volksraad. Another problem that had to be solved was introducing compulsory military service in the self governing Sultanates on Java.¹³⁰ Van Rietschoten wrote that the civil service was still divided about this subject, but that the Sultan (Susuhunan) of Surakarta insisted on its speedy introduction. The general could go along with this, but objected to the suggestion of the Adviser for Native Affairs to organize these conscripts outside of the regular army in 'Legions'. He thought this rather dangerous from a political point of view, and told the Governor-General that, on the contrary, the Legion of Mangku Negoro should now be abolished. Finally, he rejected the suggestion to let native conscripts assemble and train in their home residency. The Government could only rest assured when these

¹²⁴ Letter from the Minister to the Governor-General. *Arch. Dep. Koloniën* V 25-5-1917-5.

¹²⁵ Letter from the Governor-General to the Minister, 10 May 1917. *Arch. Dep. Koloniën* V 9-1-1918-82.

¹²⁶ Letter from the Minister to the Governor-General. *Arch. Dep. Koloniën* V 9-1-1918-82.

¹²⁷ *Proc. Volksraad*, Estimates for 1919, 9th section, Dep. of War, meeting of 28 June 1918.

¹²⁸ Voorontwerp voor een Algemene Maatregel van Bestuur tot regeling van den dienstplicht voor inlanders en met hen gelijkgestellten. *Proc. Volksraad* (1918/19)(34). See also: A. T. H. Winter — Het voorontwerp voor de inlandsche militie. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1919)(1)210-232.

¹²⁹ Letter from Van Rietschoten to the Governor-General, 14 May 1919. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

¹³⁰ Letter from Van Rietschoten to the Governor-General, 19 February 1919. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

conscripts were sent to other parts of Java and separated there from their co-villagers. Moreover, native officers should never be allowed to lead conscripts that came from their own part of the island.

A majority in the Volksraad accepted compulsory military service in one form or other but some members rejected it right out of hand.¹³¹ Representatives of Sarekat Islam saw only duties, no rights. Thinking the external enemy a bogey, invented in order to postpone much needed reforms, they were not convinced that a new ruler would adopt a harsher policy than the Dutch. Social Democrats pointed out, moreover, that the League of Nations would make most of the armed forces simply superfluous. Besides, conservatives too still had their problems with conscription. Its political loyalty was doubted, while 'history showed' that conscript armies had always led to militarism and total war. In its answer to the Volksraad, the East-Indian Government conceded that devotion to the Dutch and fear of a new ruler formed not a strong enough base for conscription.¹³² However, the Dutch fortunately could point to other assets. 'Institutions are in the making to grant the native peoples ever more influence in administrative affairs, and it is to protect these institutions that conscription is introduced.' For some time to come, however, it would not be possible to introduce self-government. This would result in chaos and invite foreign intervention. As to the organization of conscription, the Government refused to introduce it on Swiss lines. The social prerequisites for this variant were simply missing in the East-Indies and without these it would remain a castle in the air. The Government insisted, however, on general conscription. Restricting it to the educated natives only would place unacceptable burdens on a very small part of the native population. In times of war it would decimate the future elite, and it was likely to make literacy unattractive.

Notwithstanding all these preparations however, the native militia plans were withdrawn in the end. With World War I over, the Government

wanted to study, first of all, the relevancy of its 1914-plans. Wartime experiences with dreadnoughts and submarines had to be evaluated, while — for economic reasons — a smaller defence budget seemed inevitable. This last reason made not only Social Democrats long for an effective League of Nations. Pending a study by an Inter-Departmental Commission, both the dreadnought and the militia plans were shelved for the moment.¹³³ The Volksraad tried to influence this study, by demanding a (preferably permanent) Defence Commission of its own, but the Government refused to grant this request, at least until the Dutch Commission had finished its work. The Volksraad demand, however, had been part of a vote (accepted on 1 January 1920) asking to wait with the native militia until after all Commissions were ready with their plans.¹³⁴ Thus, it accepted this militia, but found not all of its aspects desirable, nor was it satisfied by its overall influence on defence affairs. This reluctance gave the Minister of Colonial Affairs the excuse he had probably been waiting for to postpone the native militia. And indeed, the Volksraad reluctance was most wellcome. The Inter-Departmental Commission was thinking of only very small armed forces — operating behind the shield of the League of Nations — meant more to keep Dutch neutrality respected than to beat an invader. Thus, the Minister was now neither in need of the dreadnoughts, nor of a mass army of conscripts. Consequently, he sent word to the Governor-General that, with regard to the Volksraad-vote 'the idea of a native militia is not yet generally accepted'.¹³⁵ Moreover, 'its political aspects are very important, and military demands must of course yield to the financial and economic possibilities'. In his opinion these possibilities remained rather uncertain, and his conclusion was 'to let the native militia

¹³¹ *Proc. Volksraad*, meetings of 2 July 1919 and 12 January 1920; J. C. Pabst — Het voorontwerp op het invoeren van dienstplicht onder de inlanders en met dezen gelijkgestelden in den Volksraad. *Indisch Mil. Tijdschr.* (1919)(2)754-766, (1920)(1)615-641, (2)866-872; W. R. de Greve — Open brief aan de leden van den Volksraad inzake de inlandsche militie. *Indische Gids* 41(1919)(1) 595-603.

¹³² Note of report to the Volksraad. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

¹³³ A. T. H. Winter — De stand van het vraagstuk der weerbaarheid van Ned.-Indië, gezien uit een militair, zowel als uit een economisch, financieel en intellectueel oogpunt. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1920/21)9-135, 285-354; F. Treffers — De jongste voorstellen betreffende de verdediging van Nederlandsch-Indië. *Versl. Alg. Verg. Indisch Genoot.* (1921)135-182; *Indisch Mil. Tijdschr.* Scientific Yearbook (1921)1-18; letters from the Commander-in-Chief (general Van Rietschoten) to the Governor-General, 23 July and 10 August 1920. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

¹³⁴ *Proc. Volksraad*, meeting of 16 January 1920. See also: letter from Chairman Volksraad to the Governor-General, 23 January 1920. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

¹³⁵ Letter from the Minister to the Governor-General, 3 February 1921. *Arch. Dep. Koloniën* V 3-2-1921-L1/9.

rest and not to make an issue of it again before all new administrative and political institutions are established and have struck roots in the minds of the native population?.

The native militia plans were shelved, but because of the European militia, the Dutch Colonial Army had nevertheless lost the exclusiveness of its volunteer based recruitment system. Yet, this change amounted to very little as it was not before 1939 that European conscription was extended to the whole of the archipelago.¹³⁶ Plans for a native militia were only taken seriously again just before the outbreak of the Pacific war. After a long period of cutting down on military and naval expenses, the armed forces were strengthened again, but a native militia did not figure prominently in these plans. Among others, because of the nationalistic and communistic agitation that had swept across Java in the 1920's and 1930's, nothing else was done at first than the reinstatement in 1938 the Legion of Paku Alam, and the introduction of a Barisan-like organization (the Prajoda Corps)

on Bali.¹³⁷ The influence of the New Movement and the ethical policy had long since ebbed away, and while the Colonial Army and the Navy were still bickering, the role in this struggle of a native militia had been usurped by the Army Air Force.

It was by this branch now that the Dutch Colonial Army hoped to equal the reach of the naval forces.¹³⁸ It was not before the second part of 1941 that a native militia was finally introduced on Java, Madura, Amboyna and in Menado, too late of course to mean anything either to the Japanese or to the Indonesian Nationalists.¹³⁹

¹³⁷ See ¹³⁶, 259.

¹³⁸ P. Gerssen — De hoeksteen der Nederlandsch-Indische defensie is het luchtwapen. *Luchtmacht* (1934)(1) 105-133; *Vlagofficieren over de verdediging van Nederlandsch-Indië*. Den Haag (1935); J. C. Jager — *Voor Indië's weerkracht is hoofdzaak: luchtmacht*. Baarn (1936) (This naval dissident was Vice-Admiral and had been Chief of the Naval Staff.); C. C. Küpfer — *De rol der luchtvaart bij de verdediging van Nederlandsch-Indië*. Bussum (1937); P. G. Mantel — De harmonie in de weermacht in Ned.-Indië. *Org. Ver. Beoef. Krijgswetensch.* (1937/38)167-229.

¹³⁹ *Nederlandsch-Indië contra Japan*, dl 2. Bandoeng (1950) 34-65.

¹³⁶ *Indisch Mil. Tijdschr.* Scientific Yearbook (1938) 262-263.

Maandelijks wordt de Militaire Spectator toegezonden aan alle leden van de Koninklijke Vereniging van de Krijgswetenschap.

Ten einde de toezending aan thans nog actief dienende officieren van Land- en Luchtmacht, tevens lid van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de ledenadministratie van de Koninklijke Vereniging (Karel Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk) in voorkomend geval ter zake in te lichten.

Terreurbestrijding: wel of geen militaire taak?

Het door luitenant J. de Lange aangesneden vraagstuk (*Mil. Spect.* 148 (1979)(11)509) heeft in 1978 al tot een discussie in Carré, het maandblad van de Nederlandse Officieren Vereniging, geleid [1]. Elementen uit die gedachtenwisseling zijn ook aan de orde gekomen tijdens de door De Lange in zijn inleiding gememoreerde conferentie over „Terrorisme en krijgsmacht” op 18 november 1978. Sindsdien is het probleem vrijwel uit de publieke belangstelling geraakt. Een belangrijke reden daarvoor is vermoedelijk dat de laatste gijzelingsactie in ons land waartegen krijgsmachtheenheden werden ingezet, die in het Provinciehuis te Assen, al bijna twee jaar achter ons ligt. Die „windstilte” in tweërlei zin — uitblijven van volgende crisissituaties én van verdere discussie — mag echter m.i. geen argument zijn de zaak te laten rusten. Te meer niet omdat het betoog van lnt De Lange op zijn minst de indruk wekt dat de schrijver de bovengenoemde discussies onvoldoende heeft geanalyseerd. Het zou het gemakkelijkste zijn hem — en eventuele andere belangstellende lezers van de *Militaire Spectator* — te verwijzen naar het uitgebreide verslag van de SVV-conferentie [2], hetgeen ik bij deze doe. Daarbij wil ik het echter niet laten en ten minste enkele kritische kanttekeningen plaatsen.

1. Allereerst is de suggestie onjuist dat kol der rijkspolitie R. Frackers en ik het eens zouden zijn (geweest) dat terreurbestrijding géén taak voor de krijgsmacht is. Juist de uiteindelijke gewelddadige uitschakeling van terroristen was volgens kol Frackers van zo specifiek en specialistisch karakter, dat hij die taak — zo afwijkend van het „normale” optreden

van de politie — liever zag weggelegd voor een daarvoor getrainde *militaire* bijstandseenheid [3].

2. Op blz. 513, rechter kolom, suggereert lnt De Lange met verwijzing naar artt. 195 en 202 van de Grondwet en art. 28 van de Politiewet dat elke terreuractie moet worden aangemerkt als „ernstige verstoring van de openbare orde en dan is het de taak van het militaire apparaat in te grijpen”. Het is wel duidelijk dat deze automatische koppeling veel te ver gaat. Immers, tot nog toe is er tijdens de recente gijzelingsacties geen aanleiding geweest de staat van oorlog of van beleg af te kondigen. Terecht heeft het principe van proportionaliteit tussen (terroristisch) geweld en tegengeweld door de overheid daarbij gegolden.

3. De meeste bezwaren heb ik ten slotte tegen de conclusies die lnt De Lange op blz. 514 trekt, waarbij hij uiteindelijk tot de uitspraak komt: „Terreurbestrijding ligt op het raakvlak tussen politie en leger, maar moet door het militaire apparaat worden verricht”. Zowel op pragmatisch-technische gronden als op meer algemene maatschappelijke basis zijn hier tegenargumenten relevant, waaraan de schrijver kennelijk geheel voorbijgaat, en wel de volgende.

a. De hedendaagse militaire wapensystemen, de tactiek waarin deze worden gebruikt en de training die de militair in die samenhang krijgt, zijn bij uitstek gericht op *geweldsmaximalisatie*, waarbij de afstand tussen wapen en doel zo groot mogelijk wordt gehouden en een handgemeen zoveel mogelijk wordt vermeden.

b. *Geweldsminimalisatie* vormt nu juist het leidende beginsel bij de bestrijding van terroristen, omdat het onnodige escalatie voorkomt, omdat het een einde moet maken aan hun leven — en omdat het geen onschuldige slachtoffers — denk aan gijzelaars — moet riskeren. Een dergelijke wijze van optreden vergt een speciale training en instelling. Gezien de relatief korte diensttijd, gericht op de oorlogstaak, zijn normale „kadermilitie”-eenheden daarvoor niet geschikt. De verwijzing van De Lange naar inzet van bijstandseenheden van de Kon. marechaussee en het korps mariniers is daarvoor mede een indicatie, waarop ik nog terugkom.

c. Als er dan al sprake kan zijn van de noodzaak van militaire bijstand, dient deze beperkt te blijven tot het verlenen van steun met mankracht

en materieel, die het politieapparaat ontbreken. Het soms langdurige tijdsbeslag op deze steun verstoort overigens het reeds overladen opleidingsprogramma.

d. Alle drie inleiders op eerdergenoemde conferentie (kol Frackers, ondergetekende, maar vooral drs. J. S. van der Meulen [4]) hebben gewezen op het mogelijk op zichzelf al escalerende effect dat van een openlijke bemoeienis van de krijgsmacht met terreurbestrijding zou kunnen uitgaan.

e. Tijdens de discussie na de drie inleidingen is uitvoerig ingegaan op de problemen van de inzet van dienstplichtigen [5]. Hoewel zeker geen eenstemmigheid werd bereikt over de rechtspositionele aspecten daaraan verbonden, was men het wel erover eens dat er praktische problemen zouden kunnen rijzen, wanneer de terreuractie het gevolg zou zijn van een conflict dat bredere maatschappelijke stromingen verdeeld zou houden dan — gelukkig — tot nog toe het geval was geweest.

f. Wanneer duidelijk kan worden vastgesteld dat de uiteindelijke uitschakeling van terroristen — overigens binnen de strikt politieke kern-taak van ordehandhaving en derhalve onder de autoriteit van het justitiële gezag — „specialistenwerk” is, moet het daartoe gebruiken van een bijstandseenheid van de mariniers — ook voor hen geen hoofd-taak — als een noodgreep worden beschouwd. Zou om enigerlei reden de civiele politie een dergelijke relatief kleine eenheid niet kunnen bemannen, dan ligt het organiseren, uitrusten, trainen en gereedhouden van een eenheid, te recruteren uit het territoriale én beroepsdeel van de marechaussee pas in de rede. In mijn inleiding op de conferentie heb ik, met erkenning van het feit dat er formeel dan toch een krijgsmacht-eenheid zou worden ingezet voor deze bijzondere taak, daartegenover gesteld dat „het in het blauw geklede territoriale deel van de marechaussee met een duidelijke politiole taak” door het publiek ook als zodanig — en *niet* als een militair apparaat — wordt gepercipieerd [6].

4. Concluderende meen ik dat lnt De Lange te weinig oog blijkt te hebben voor de bijzondere omstandigheden, waarin het terrorisme zich in onze Nederlandse samenleving heeft geopenbaard, waardoor hij te gemakkelijk uit een algemene beschouwing over guerrilla komt tot

een „oplossing” die, naar ik vrees, een heilloze ontwikkeling zou inluiden. Ook drs. Van der Meulen heeft op dat atypische karakter van de Nederlandse situatie gewezen [7]. Dat een nadere bezinning op de nu min of meer ad hoc gegroeide organisatie van de terreurbestrijding nog steeds is vereist, hoop ik in het bovenstaande te hebben aangetoond. Het artikel van Int De Lange geeft daarvoor een hernieuwde aanzet; hetzelfde geldt hopelijk voor deze kritiek mijnerzijds.

F. J. EGTER VAN WISSEKERKE,
maj inf

Literatuur

1. F. J. Egter van Wissekerke — Terreur anno 1977. *Carré* 1(1977)(1)19.
H. J. Kamman — Reactie op Terreur anno 1977. *Carré* 1(1978)(2)22.
J. M. Thomas — Reactie op Terreur anno 1977. *Carré* 1(1978)(3)19.
F. J. Egter van Wissekerke — Antwoord op reacties. *Carré* 1(1978)(3)19.
H. J. Kamman — Een glad voorhoofd. *Carré* 1(1978)(4)18.
F. J. Egter van Wissekerke — Assen 1978. *Carré* 1(1978)(6)14.
2. De bestrijding van terrorisme. *Kontaktbull. Sticht. Volk en Verdediging* 15(1979)(30)23.
3. Zie 2, 53.
4. Zie 2, 29-31.
5. Zie 2, 54-59.
6. Zie 2, 51, 65-68.
7. Zie 2, 34.

Terreurbestrijding: wel of geen militaire taak?

Met belangstelling las ik in het novembernummer van dit maandblad de bovengenoemde beschouwing. Aangezien de meeste bijdragen in de *Militaire Spectator* om begrijpelijke redenen tegen de achtergrond van de conventionele of nucleaire oorlogvoering worden geschreven, acht ik het een goede zaak dat ook aan de „kleine oorlog” af en toe wat aandacht wordt geschonken. De Lange's bijdrage geeft mij echter wel aanleiding tot enige kritiek. Zij kan, naar het mij voorkomt, tot misverstand leiden en ik betwijfel bovendien of zijn argumenten zijn conclusie kunnen schragen.

De moderne guerrilla in onze hedendaagse, door de techniek beheerste en uiterst kwetsbare samenleving is een bijzonder gecompliceerd geheel, dat beslist nog niet in zijn volle omvang is doorvorst en doorgrond. Wanneer wij niet erin slagen — en dat doen wij volgens mijn verwachting niet — een doeltreffende oplossing te vinden voor de vele maatschappelijke problemen die aan de guerrilla ten grondslag liggen, staan wij misschien zelfs nog maar aan het begin van een — niet erg prettige — ontwikkeling, wanneer hedendaagse of toekomstige guerrilleros, nog meer dan tot nu toe is gebeurd, de kwetsbare punten in onze samenleving weten te vinden en van de moderne geavanceerde technieken gebruik leren maken.

De terreur en terreurbestrijding vormen slechts een — zij het momenteel erg belangrijk — onderdeel van dit grotere, gecompliceerde geheel, zoals ook de (statische) gijzeling en haar beëindiging doorgaans weer een — zij het hoogst spectaculair — onderdeel van de terreur en terreurbestrijding vormen. De Lange voelt dat, gezien zijn aandacht voor de verschillende guerrillavormen, vermoedelijk ook wel aan, maar houdt in zijn conclusie mijns inziens daarmee toch onvoldoende rekening. Sommige factoren die op de moderne guerrilla van invloed zijn, komen bij De Lange ook niet voldoende uit de verf.

Natuurlijk maakt de terrorist graag van de officiële, althans „erkende” media gebruik om voor zijn doelstellingen zoveel mogelijk aandacht te krijgen en het kan evenmin worden ontkend, dat gewelddadige acties een effectief middel vormen om bij de media belangstelling te wekken. Wij doen echter zowel aan de betekenis van de moderne verzetsbeweging als aan die van de media tekort, wanneer wij ons hiertoe beperken.

Een verzetsbeweging probeert nl. doorgaans reeds in een veel vroeger stadium — alvorens de erkende media worden ingeschakeld — aandacht en sympathie voor haar doelstellingen te verkrijgen en aanhangers te werven. Het beschikken over eigen, soms illegale, soms weliswaar legale, maar door de erkende media genegeerde of verdraaid weergegeven publiciteitsorganen, wordt daartoe als een belangrijke eerste aanzet gezien. Men denke in dit verband o.a. aan de vele offers die de Russische revo-

lutionairen zich in het tsaristische Rusland hebben getroost voor het verspreiden van hun illegale „Iskra”, aan de zeker niet minder grote offers voor een ondergrondse pers tijdens de Tweede Wereldoorlog, alsmede aan de talrijke, maar door de media tot nu toe vrijwel doodgezwegen publikaties van extreem rechtse zijde in de hedendaagse Duitse Bondsrepubliek.

Het is bovendien niet juist dat alle facetten van een verzetsbeweging zich met een zo groot mogelijke publiciteit verdragen. Het treffen van de noodzakelijke logistieke voorzieningen en het verwerven van de benodigde geldmiddelen kunnen, evenals het inlichtingenwerk, beter in stilte geschieden, en een goede kaderopvoering kan door een te grote publiciteit gemakkelijk worden vertroebeld.

Ook de media doen wij tekort, wanneer wij deze uitsluitend zien als hinderlijke elementen bij gijzelingen, die bij het zoeken naar een oplossing slechts in de weg lopen en de levens van de gegijzelden soms ook nog in gevaar brengen. Natuurlijk kan de media in dit opzicht wel het een en ander worden verweten, maar anderszijds moet ook worden erkend, dat juist de goed geïnformeerde journalist dikwijls zeer verdienstelijk werk levert bij het analyseren van de verschillende verzetsbewegingen en soms zelfs baanbrekend optreedt bij het verschaffen van de eerste inzichten. Behalve aan de door De Lange in zijn literatuuropgave genoemde Warren Hinckle — die naar mijn gevoelen in dit opzicht zeker niet de allerbeste is — denk ik o.a. aan: R. Moss — *Urban guerrillas*. Londen (1972); J. K. Cooley — *Green March, Black September*. Londen (1973); F. R. Allemann — *Macht und Ohnmacht der Guerilla*. München (1974); F. Wördemann — *Terrorismus*. München (1977); en toch eigenlijk ook wel aan maj Edgar O'Ballance en diens omvangrijke, een groot deel van de mondiale guerrilla omvattende oeuvre.¹

In zijn beschouwing over de moder-

¹ In mijn (inmiddels alweer wat verouderde) beschouwing „Literatuur over terrorisme en verzet” (*Tijdschr. Politie* (1977)(3)) heb ik eveneens aan journalistieke publikaties aandacht geschonken. Tevens heb ik in die beschouwing het werk van Müller-Borchert besproken.

ne guerrilla lijkt De Lange, naar het mij voorkomt, de opvattingen van Lenin en vooral diens verschillen met Mao Tsetoeng niet helemaal juist weer te geven. Gewapend optreden te zamen met het maken van propaganda is reeds eerder in Rusland gebruikelijk, zowel van populistische (sociaal-revolutionaire) als anarchistische zijde en in dat opzicht bevatten Lenins theorieën geen nieuws. Lenin heeft echter juist kritiek op het individualistische karakter van het, vooral door de sociaal-revolutionairen en anarchisten in de praktijk gebrachte terrorisme, dat zijns inziens bij de massa's onvoldoende weerklank vindt. Ook de opvatting van de Franse revolutionair Louis-Auguste Blanqui, dat een revolutionaire elite uiteindelijk wel alleen de revolutie kan verwezenlijken, wijst hij af. Deze elite — in Lenins opvattingen de communistische partij — kan zijns inziens alleen slagen, wanneer zij deel uitmaakt van de massa's en haar opvattingen en acties ook door de massa's worden begrepen en gesteund. „The old Russian terrorism was an affair of the intellectual conspirator; today as a general rule guerrilla warfare is waged by the worker combatant, or simply by the unemployed worker.”² Natuurlijk is de praktijk ook in dit opzicht wel eens wat anders dan de leer, maar ik meen dat Lenin en Mao hier niet van opvatting verschillen en het lijkt mij dan ook niet juist Mao's ideeën — zoals De Lange doet — een „menselijker” gezicht te geven dan die van Lenin.

Mao verkeert trouwens in een volstrekt andere situatie: de communistische infiltratie in de nationalistische Kwo Min Tang liep in 1927 op een mislukking uit, de communisten kregen, vooral in de steden, harde klappen, moesten zich terugtrekken naar een afgelegen gebied, buiten bereik van de nationalistische, en daar vrijwel opnieuw beginnen. En om begrijpelijke redenen richtte Mao zich daarna meer op de boerenmassa's dan op het stedelijke proletariaat. Hij had reeds rijke ervaringen opgedaan — eigenlijk veel meer dan Lenin in dit opzicht — deed nieuwe ervaringen op en ontwikkelde, mede gebruik makende van de inzichten van Lenin, zijn bekende guerrillaconceptie die

² Lenin — *Guerrilla warfare*; in: W. J. Pomeroy — *Guerrilla warfare and marxism*. New York (1968), sindsdien herdrukt.

sindsdien veel navolging heeft gevonden en ook in onze tijd nog gezag heeft.³

Niettemin wijkt juist Che Guevara in een belangrijk opzicht af van de opvattingen van Lenin en Mao. De Lange is daaraan, naar ik meen, vrijwel voorbijgegaan, doch waar Lenin en Mao stellen dat men eerst de massa's voor gewelddadige, revolutionaire acties rijp moet maken, daar is Che Guevara juist van oordeel, dat het revolutionaire elan vanzelf tot ontwikkeling komt zodra men met deze acties is gestart. Men moet revolutionaire haarden („focos”) tot ontbranding brengen, deze haarden zullen zich uitbreiden en de brand zal naar andere plaatsen overslaan.⁴ Deze foco-theorie lijkt in haar eerste opzet in Zuid-Amerika te hebben gefaald, maar een verbeterde, meer verfijnde versie is voor de toekomst zeer wel denkbaar. Het verbaast mij nogal, dat De Lange na zijn opsomming van de vier door Müller-Borchert onderscheiden guerrillatypes aan diens vijfde type, de „Großstadtguerrilla im Industriestaat” nauwelijks aandacht besteedt.

Müller-Borchert ontwikkelt hier een conceptie, waarbij deze guerrilla in de metropolen de vorm aanneemt van een zg. kaderguerrilla. Kleine groepjes goed onderlegde en zeer mobiele activisten richten zich vooral op de kwetsbaarste punten van onze samenleving. Zij krijgen aanvankelijk maar weinig steun van de bevolking maar verwachten door hun acties bij de bevolking een zodanige mate van onzekerheid en desoriëntatie teweeg te brengen, dat deze het vertrouwen in het gevestigde gezag verliest en zich meer voor de opvattingen van de activisten gaat openstellen.

Misschien heeft deze kaderguerrilla reeds iets van een synthese in zich van de theorieën van Lenin, Mao en

³ Mao Tsetoeng — *Guerrilla-oorlogvoering*. Amsterdam (1966); Mao Tsetung — *Selected military writings*. Peking (1967). De „Guerrilla-oorlogvoering” is niet in de selectie opgenomen, vermoedelijk omdat het in een tijd (1937) is geschreven, toen de communisten en de Kwo Min Tang bondgenoten tegen de Japanners waren.

⁴ E. Che Guevara — *De guerrilla-oorlog*. Den Haag (ca. 1968). In dezelfde zin, maar hierover uitvoeriger: R. Debray — *Revolutie binnen de revolutie?* Utrecht (1968).

Che Guevara en wellicht zien wij bv. in Noord-Ierland, en mogelijk zelfs in de Libanon, al iets daarvan in praktijk gebracht.

Tevens lijkt mij de huidige, misschien welhaast mondiale rol van de Cubaanse guerrilla-instructeurs in dit opzicht niet zonder betekenis.

Het is voor de activisten een opzet met risico's, want de komst van een sterke man of een junta uit het andere kamp kan voor hen in eerste aanleg een ernstige terugslag betekenen, zoals in Argentinië en Uruguay is gebeurd. Het lijkt mij echter nogal voorbarig, reeds thans met De Lange te stellen dat het guerrillaoptreden in Zuid-Amerika tot een benoetpreden met criminele inslag is geworden, zonder enige coördinatie bij het optreden van de terroristische groepen. De Lange zou bv. eens aan Columbia kunnen denken en vanzelfsprekend ook aan het zeer verwante Midden-Amerika.

Wij mogen overigens in ieder geval niet uit het oog verliezen dat gezagsdragers c.q. machthebbers, onverschillig of het om Duitse bezetters, Zuidamerikaanse generaals of hedendaagse Nederlandse politieautoriteiten gaat, hun binnenlandse tegenstanders vrijwel altijd als criminelen, terroristen, saboteurs, e.d., betitelen. Verder mogen wij niet vergeten dat vrijwel iedere verzetsbeweging, die tot gewelddadige acties haar toevlucht heeft genomen, haar criminele randfiguren kent. Mao houdt zich ermee bezig en ook het Nederlandse verzet tijdens de Duitse bezetting vormt geen uitzondering. Het telkens een juist onderscheid te moeten maken tussen criminele acties en acties van het bonafide verzet was tijdens de Duitse bezetting beslist geen gemakkelijke opgave voor het toenmalige „goede” gedeelte van de Nederlandse politiek.

Blijft over de kern van De Lange's betoog en zijn conclusie, dat terreurbestrijding op het raakvlak tussen politiek en leger ligt, maar door het militaire apparaat moet worden gericht.

Aan De Lange's interpretatie van artikel 202 van de Grondwet en artikel 28 van de Politiewet ga ik voorbij, maar het lijkt mij erg twijfelachtig of zijn opvatting over de „daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde” veel aanhang zal vinden. Wel ben ik het geheel met hem eens, dat met name de mariniers bij het beëindigen van de afgelopen gijzelings-

acties voortreffelijk werk hebben verricht en alles spreekt er dan ook voor deze taak bij hen te laten, mits zij althans in alle, ook in meer roerige omstandigheden, voor deze taak beschikbaar zijn.

Het beëindigen van een statische gijzeling is echter, zoals reeds opgemerkt, slechts een onderdeel van een veel groter complex en juist op de aanpak van dat andere, grotere geheel lijkt mij ons huidige leger beslist niet ingesteld. De Koninklijke marechaussee moge dan wel over de nodige deskundigheid op recherchegebied beschikken, maar de eerste gegevens omtrent verzetsacties, e.d., plegen niet bij de Koninklijke marechaussee maar — en soms reeds in een vroegtijdig stadium — bij de politie binnen te komen en het lijkt mij ook aan weinig twijfel onderhevig, dat de politie — al zou het alleen maar door haar grotere omvang zijn — veel beter is geoutilleerd voor de vereiste technische opsporingstaken en documentatiewerkzaamheden.

Natuurlijk mogen wij van ons verbrokkelde politieapparaat ook weer niet te veel verwachten. Werkelijk gespecialiseerde politiemensen, beschikkende over de juiste instelling en achtergrond om zich in dit dikwijls in velerlei opzicht bijzondere randgebeuren in te leven en te bewegen, zijn vermoedelijk bijzonder schaars, en onze bekende civiele veiligheidsdienst werkt, wanneer deze voor het voetlicht treedt, ook niet altijd erg geruststellend.

Dit neemt echter allemaal niet weg dat de civiele diensten in ons huidige bestel over een veel betere uitgangspositie en outillage voor dit specifieke werk beschikken dan het militaire apparaat.

Natuurlijk zijn er best andere theoretische modellen denkbaar, en een andere maatschappelijke constellatie, waarin een militaire aanpak van het geheel effectiever is dan een civiele, kan ik mij ook heel goed voorstellen. In onze huidige situatie lijkt het mij echter verstandiger naar een verbetering van het civiele apparaat te streven, dan dat men alle taken op dit gebied naar de militairen gaat overhevelen. Zoals uit het voorgaande wellicht reeds valt op te maken, denk ik daarbij minder aan een verhoging van bv. de vuurkracht van de politie of van haar gevechtdiscipline — ik geloof integendeel dat hier voor de politie duidelijke beperkingen liggen — dan wel aan een verbetering van

het inzicht in dit bijzondere politiek/maatschappelijke randgebeuren en aan een verbeterd inlichtingenwerk.⁵ Erg hooggespannen zijn mijn verwachtingen in dit opzicht overigens niet en daarom juich ik het erg toe, wanneer ook van andere zijde over deze problematiek wordt meegedacht. Al ben ik het met De Lange's opvattingen dan in essentie oneens, ik hoop niettemin dat mijn opmerkingen tot verder onderzoek mogen stimuleren. H. E. RÖMELINGH

Pearl Harbor 7 december 1941

Hoewel het slechts zelden zal voorkomen dat een auteur zelf in verzet komt tegen hetgeen onder zijn eigen naam werd gepubliceerd, ziet de redactie zich ditmaal toch genoodzaakt de schrijver van opgemeld artikel (*Mil. Spect.* 148(1979)(12)539) in de gelegenheid te stellen enkele rectificaties te plaatsen naar aanleiding van de uiteindelijke vorm waarin dat artikel werd gegoten na van redactie wege te zijn aangepast. Daarbij zij, wellicht ten overvloede, aangetekend dat het uiteraard nooit de bedoeling van het redactionele team is geweest de auteur bepaalde uitspraken in de mond te leggen die hem in verlegenheid zouden kunnen brengen omdat zij bij nader wetenschappelijk onderzoek geen stand zouden kunnen houden: zoals wel meer voorkomt, werd in de aangeboden kopij een aantal tekstwijzigingen wenselijk geacht, terwijl tevens op enkele punten een zekere aanvulling van de getrokken conclusies verantwoord werd geoordeeld, ook al omdat in verschillende wetenschappelijke werken over de bewuste episode de juistheid van die toevoegingen reeds was aangetoond.

Door een betreurenswaardige samenvoeging van omstandigheden nam deze „bewerking” zeer veel tijd in beslag; omdat er aanvankelijk slechts sprake was van „voor te stellen wijzigingen” was daarover met de auteur nog geen overleg gepleegd. Toen evenwel de sluitingsdatum voor het afronden van de kopij voor het decembernummer — waarin, met het oog op de herdenkingsdatum, plaat-

⁵ In mijn „Facetten van inlichtingenwerk” (*Tijdschr. Politie* (1978)(6)) ga ik ook op dit aspect wat nader in.

sing was geboden — was bereikt, bleek helaas de tijd te ontbreken voor het verkrijgen van des schrijvers instemming. Erop rekenende dat het hem nog mogelijk zou zijn eventuele herzieningen in te lassen tijdens het gebruikelijke corrigeren van de drukproeven, besloot de redactie het stuk reeds te doen zetten in de door haar gesuggereerde vorm. Spijtig genoeg werden de door de auteur gewenste „herstellingen” echter te laat ontvangen om nog in de tekst te kunnen worden verwerkt. Bijgevolg plaatst de redactie hierna — onder aanbieding van haar oprechte verontschuldiging — alsnog de rectificaties zoals deze laatstelijk door de schrijver worden noodzakelijk geacht in het „vervormde” artikel.

Het zal — zo wordt althans gehoopt — de lezers niet al te veel moeite kosten de verlangde herzieningen in te passen in de tekst zoals deze werd afgedrukt, en vervolgens het geheel te beoordelen op zijn oorspronkelijke merites. HOOFDREDACTEUR

Blz. 540, linkerkolom, 11e regel. De kritiek die spreekt uit de zin „verwacht moest worden... zou kunnen worden verhinderd”, heeft de schrijver niet willen uiten. Hij is niet van mening dat de VS de veronderstelde krachtsverhoudingen onvoldoende hadden betrokken in hun beoordeling van de situatie. De Japanse kracht had men wellicht onderschat maar ook de Japanners waren niet zo zeker van de zaak, gezien het feit dat Yamamoto het waagstuk van Pearl Harbor noodzakelijk achtte.

Blz. 540, rechterkolom, laatste regel. Deze zin wekt de indruk dat er in het gebied niet meer dan die twee vliegdekschepen thuishoorden. De *Hornet* en de *Enterprise*, die zich op dat ogenblik in de Atlantische Oceaan bevonden, de *Wasp* die op weg was naar Malta en de *Saratoga* die aan de Amerikaanse Westkust lag, maakten echter wel degelijk deel uit van de Pacificvloot.

Blz. 541, linkerkolom, 14e regel. De bewering dat ook de stookolievoorraden kennelijk niet als doelen waren aangeduid geweest, kan de schrijver niet verantwoorden omdat hij er niet zeker van is dat de desbetreffende objecten niet als secundaire doelen waren aangemerkt.

Blz. 541, linkerkolom, 3e alinea. In plaats van deze zin had de schrijver

willen stellen dat Nagoema, gezien de situatie die was ontstaan (het verdwenen verrassingselement en de niet bekende positie van de Amerikaanse vliegdekschepen), oordeelde dat voldoende (zij het niet uitputtend) aan de opdracht was voldaan. Verdere pogingen zouden volgens hem inhouden dat een onaanvaardbaar risico zou worden gelopen. Bovendien zou een tweede aanval leiden tot verliezen die het resultaat verre zouden overtreffen.

Blz. 542, linkerkolom. De laatste zin van de eerste alinea stelt iets met een zekerheid die de schrijver niet deelt. Het is niet zeker hoe de desbetreffende B-17 Vliegende Forten (ongeveer 35) en P-40 jagers (ongeveer 100) zich in de strijd in de lucht zouden hebben gehouden. Bovendien heeft het zinken van de acht slag-schepen geen funeste invloed gehad.

Blz. 542, rechterkolom, 1e alinea. De laatste zin daarvan geeft niet weer wat de schrijver had willen zeggen. De geallieerden vreesden aanvankelijk inderdaad dat Japan de beslissende aanval op India via Colombo had ingezet (Churchill spreekt over „breath-taking events”) maar kwamen al snel tot de slotsom dat er slechts sprake was geweest van een „reconnaissance in force” (Churchill). De Japanse vloot keerde op 10 april terug naar Japan omdat de operaties in de Indische Oceaan als geëindigd werden beschouwd en om de geleiden verliezen aan vliegtuigen aan te vullen, zulks uiteraard met het oog op volgende operaties. Dat dit expliciet gebeurde met het oog op de aanval in z.o. richting, staat voor de schrijver geenszins vast. Per slot van rekening lagen de plannen daarvoor al klaar op 13 maart hoewel uiteindelijk toch slechts twee vliegdekschepen van de vloot deelnamen aan de slag in de Koraalzee op 7 mei. Als de schrijver ongelijk heeft, was er sprake van een wel heel slechte timing.

Blz. 542, rechterkolom, 10e regel v.o. Het is de schrijver niet duidelijk wat de redactie met het woord „cordon-opstelling” in deze zin heeft willen zeggen; hij geeft de voorkeur aan „lijn”.

Blz. 543, rechterkolom, eerste zin. Schrijver is het niet eens met de betekenis van de geplaatste zin: een „teken aan de wand” wordt veron-

dersteld een voorbode te zijn van naderend onheil. Daarvan was op dat moment geen sprake; Japanse officieren spraken schertsend over „Donothing” als zij het over Doolittle hadden. Het opperbevel voelde zich echter (slechts) vernederd omdat het een gelofte (geen vijandelijk vliegtuig zou Japan kunnen bereiken en de keizer bedreigen) niet had kunnen nakomen en omdat men zich had laten beetnemen. De hele operatie was ook niet meer dan een stunt met een psychologisch doel; de B-25 bommenwerpers die de afstand met bommenlast hadden kunnen overbruggen, waren eigenlijk veel te zwaar om op te stijgen van een vliegtuig.

Blz. 544, rechterkolom, 2e alinea. De zin „Voor de Japanners was dat een dikke streep door de rekening” is niet juist; het was toch juist erom te doen de Amerikaanse vloot naar zich toe te trekken. Hoogstens kan hier worden gezegd dat het moment waarop de vijand werd ontdekt (07.02 uur), ongelegen kwam. De kans op succes was nog tot 10.24 uur volledig aanwezig. In de vijf regels lager geplaatste zin „Met het oog op...” enz. wordt de situatie niet geheel juist beschreven. De vliegtuigen waren namelijk al eerder volgetankt en op het desbetreffende ogenblik werden de, eveneens al bevestigde, bommen (bestemd voor landdoelen) verwisseld voor o.a. torpedo's.

Blz. 545, linkerkolom, laatste zin. Schrijver kan zich niet verenigen met de betekenis van deze zin. De Japanse opmars steunde juist wél erop dat zij de zee beheersten. Hun geconcentreerde vloot die het gehele operatiegebied beveiligde, was zo oppermachtig dat ook de acht gezonken slagschepen die afscherming hadden kunnen doorbreken. De acht waren er echter niet meer en bovendien gingen de VS een confrontatie voorlopig uit de weg; daarom leek het of de Japanse aanvalsvloot („kido butai”) geen rol speelde bij de Japanse veroveringen.

Blz. 546, linkerkolom, 3e alinea. De zin „Misschien dat...” enz. suggereert dat de Japanse aanval zou kunnen worden toegeschreven aan (is voortgekomen uit) de positie op de binnenlijnen. Het handelen van zo'n positie uit moet echter zijn gericht op het uitschakelen van een tegen-

A N T W O O R D

OP MENINGEN
VAN ANDEREN

Terreurbestrijding: wel of geen militaire taak?

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de reactie van majoor Egter van Wissekerke op mijn artikel.

Ik ben het niet eens met zijn conclusie dat het terrorisme in Nederland zich openbaart onder „bijzondere omstandigheden”. De omstandigheden waaronder een terroristische daad zich voordoet, zijn nu eenmaal telkens anders. De gijzeling van Amerikaans ambassadepersoneel in Iran en de gevolgen daarvan voor de Amerikaanse regering getuigen hiervan. Ten hoogste mag men verwachten dat het niet waarschijnlijk is dat een dergelijke actie zich in Nederland met dezelfde hevigheid en met dezelfde gevolgen zal afspeelen. Dát een dergelijke actie, van politieke dan wel criminele aard, zich elk ogenblik kan voordoen, is wel de Nederlandse realiteit.

De uitspraken van kolonel der rijks-politie Frackers en majoor Egter van Wissekerke zijn door mij aangehaald om de aandacht erop te vestigen dat bij een discussie over terrorisme niet kan worden voorbijgegaan aan de gevoelens die daardoor worden opgeroepen bij zowel de terrorist zelf als de bevolking. Het Nederlandse volk staat niet onverdeeld positief tegenover geüniformeerd optreden. Bij de evaluatie hóé terrorisme moet worden bestreden dient daarmee rekening te worden gehouden. Het kan juist de bedoeling van de terrorist(en)

stander. Omdat het Japanse optreden tegen Colombo niet veel meer lijkt te zijn geweest dan een demonstratie van hun macht, had de schrijver slechts willen zeggen dat het Japanse optreden ook van deze kant bekeken, niet overtuigend was. Zulks alleen maar om niet aan dit aspect voorbij te gaan.

zijn dat geüniformeerd tegenoptreden wordt uitgelokt.

Uit de media is in het afgelopen jaar op zijn minst bezorgdheid gebleken over de tendens, ten behoeve van de politie zwaarder (wapen)materiaal aan te kopen. Dit materiaal, alsmede (beroeps)personeel dat daarmee vertrouwd is, is daarentegen reeds aanwezig bij de krijgsmacht; dit ondervindt nergens bezwaren.

Indien bij terroristische acties blijkt dat mogelijk van ideologische of politieke drijfveren sprake is, is de verwachting gerechtvaardigd dat militair optreden noodzakelijk zal zijn. Uiteraard ligt de uiteindelijke beslissing over de wijze waarop en de middelen waarmee door de overheid wordt opgetreden, bij de bevoegde autoriteiten.

☆

Mr. Römelingh volgt in zijn reactie naar mijn mening een gedachten-gang, die een enkele kanttekening behoeft.

Waar hij spreekt over Lenins „appeal to the masses”, bedenke men dat deze zich nimmer heeft laten leiden door veel liefde voor diezelfde massa's. Anders dan bij „intellectuelen” het geval is laat de totaliteit van het volk zich gemakkelijker beïnvloeden door de eenvoud van ideologische slogans. Hitler schreef in Mein Kampf: „... het gemene volk is zozeer vrouwelijk ingesteld (...) dat het zich meer (...) laat leiden door zijn gevoelens...”. Hij baseerde deze uitspraak op gegevens verzameld door Sovjetrussische propagandisten. Naar mijn mening heeft elke ideologie een totalitair karakter en initieel de drang te willen domineren.

Het is misschien onjuist, elk gewelddadig optreden zonder meer als „crimineel” te willen bestempelen. Aan de andere kant lijkt het mij onjuist elke zich gewelddadig manifesterende groep als „verzetsbeweging” aan te duiden. Gebruik van het woord „verzetsbeweging” geeft een aura van legitimiteit aan elk gewelddadig optreden, en niet alleen aan het optreden dat naar mijn mening binnen de „guerrilla” thuishoort; en zelfs dan blijft deze legitimiteit betrekkelijk. Het is maar de vraag of gewelddadig optreden, dat door of in de loop van de geschiedenis legitiem is geworden, voor het merendeel der betrokkenen een rechtvaardige realiteit is geweest.

J. DE LANGE, elnt cav

VAKPERS

Tactische doctrine of dogma ?

In de tendens, kritiek op concepties als „actieve verdediging” af te doen met de bewering dat de critici geen begrip hebben van de geldende doctrine, schuilt gevaar. Het probleem zit dieper en mogelijk dienen wij de tactische blauwdrukken van het leger aan een nieuw onderzoek te onderwerpen. De tactische doctrine is voortdurend in discussie. En dat om uiteenlopende redenen: de Sovjetrussische dreiging wordt door velen overdreven geacht en anderzijds is er twijfel aan de uitvoerbaarheid van de doctrine op het moderne slagveld. Grondslag van de kritiek is vaak het idee, dat de doctrine het initiatief aan de agressor laat ondanks de ongelijkheid aan mankracht (althans in Europa), waaraan slechts het nemen van initiatieven iets kan doen. Velen zien de „active defense” als een reactiedocctrine, niet in de pas met de lessen van de militaire geschiedenis noch voldoende aan de tactische eisen. Het behandelen van de tactiek als ware het een „liturgie” levert het risico op dat de doctrine wordt omgezet in een dogma. Hetgeen niet wegneemt dat er omstandigheden voorkomen waarin de tactiek inderdaad een liturgie is en ook dient te zijn.

Bijvoorbeeld in het geval dat — zo'n dertig jaar geleden — enige lijn diende te worden gebracht in het optreden van de multinationale NAVO-strijdkrachten. Thans echter zijn in dit opzicht duidelijk vorderingen ge-

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publicaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

maakt en kan onvrede met een tactische doctrine niet meer worden afgedaan als een misverstand. Integendeel, een op grote schaal niet begrepen doctrine vereist heronderzoek. Het leger van 1980 kan zich een instituut als de Franse generale staf van vóór de Eerste Wereldoorlog, door een tijdgenoot beschreven als „een kerk waarbuiten geen heil is en die nooit degenen zal pardonneren die haar doctrine als onjuist aanmerken”, niet permitteren. Overigens mag herwaardering niet ertoe leiden dat het ene dogma wordt vervangen door een ander. Ook in dit opzicht heeft Frankrijk ervaring. De blinde devotie voor het aanvallende optreden, dat in 1914 bijna tot de nederlaag leidde, was een reactie op een defensieve opstelling gedurende dertig jaar. Wij zijn in het nabije verleden niet zo ver gegaan en — ofschoon wij naar onze critici dienen te luisteren — wij zijn evenmin verplicht alles te accepteren wat ons wordt gezegd.

Recente kritiek op onze huidige doctrine geeft uiting aan de opvatting dat een te zwaar accent wordt gelegd op vuurkracht ten koste van de tactische manoeuvre. Gedacht wordt dat de actieve verdediging tot succes zal leiden in een uitputtingsslag, die echter zeer wel in het voordeel zou kunnen uitvallen van de numeriek sterkere agressor. De spanning tussen uitputting en manoeuvre leidde tot een debat tussen de tactici, dat nog niet is beslist. Beide partijen hebben supporters wier argumentatie overigens vaak gelijklopend is. Een recent voorbeeld: Israëls succes tegen een numeriek sterkere vijand in oktober 1973 werd verklaard als voortvloeiende uit toepassing van zowel het uitputtingsbeginsel als uit superieur manoeuvreren. Het is de moeite waard te onderzoeken of beide wijzen van optreden mogelijk een functie waren van de omstandigheden ter plaatse. Duidelijk moge zijn

dat vuurkracht de overwinning zoekt door vernietiging van 's vijands gevechtskracht en dat de manoeuvre streeft naar het uitschakelen van 's vijands mogelijkheden om zijn gevechtskracht te gebruiken. De officiële opvatting ten aanzien van de actieve verdediging is dat deze de vijand dient te stoppen om zelf tot de aanval te kunnen overgaan. Het leerplan van het Command and General Staff College (de HKS van de VS) besteedt 60 lesuren aan het offensief en 80 aan het defensief. Opvallend is dat de verdedigingslesuren geen aandacht schenken aan de tegenaanval, en dat bij de behandeling van het offensief geen enkel lesuur wordt gewijd aan het verwerven van het initiatief. Het offensief en defensief worden behandeld door respectievelijk „offensieve” en „defensieve” specialisten. En hier ligt het misverstand: er is namelijk sprake van integrale en toch van elkaar afhankelijke componenten van één operationele opzet.

De auteur citeert vervolgens de opvattingen omtrent de beweeglijke verdediging met haar zwakke voorste lijn en in de diepte geëchelonneerde gepantserde reserves van generaal De Puy (eens commandant US Army Training and Doctrine Command), die wijst op drie zwakke punten die kleven aan de moderne toepassing:

- de NAVO heeft er in Europa onvoldoende ruimte voor;
- ware dat niet het geval, dan zou toepassing toch onjuist zijn, want dezelfde ruimte zou eveneens moeten worden benut door de omvangrijke en kwetsbare ondersteuningsmidde-len;
- de verplaatsing van de in de diepte gestationeerde mobiele reserves naar de actielocaties zou zeer kwetsbaar zijn in verband met de steeds toenemende accuratesse van de lange-afstandwapens.

Wat zijn de risico's? Een verdediging, steunende op de manoeuvre, kan op verschillende manieren falen.

Allereerst als gevolg van maatregelen nodig ter voorbereiding van de tegenaanval, uit te voeren door eenheden in de diepte die aan de voorste lijn moeten worden onttrokken. Vervolgens zal de verdediger de tegenaanval moeten lanceren op het ogenblik dat de aanvaller zijn basis en flanken bloot geeft. Die tegenaanval moet mede worden uitgevoerd

door eenheden onttrokken aan het gebied van de penetratie, hetgeen inhoudt dat een verdediging gebaseerd op de manoeuvre in eerste aanleg een bewegingspatroon heeft precies tegengesteld aan dat van de actieve verdediging. De verdedigingseenheden bewegen zich niet naar het bedreigde gebied doch ervan af, en als de voorgenomen tegenstoot faalt, zou de uitgedunde verdediging wel eens niet in staat kunnen zijn een doorbraak te voorkomen. Hoe groot het risico is, hangt af van de beschikbaarheid van reserves en van het terrein achter de verdedigende opstellingen. Dat terrein kan gunstig zijn voor een tegenaanval (Zuid-Duitsland, Golan-hoogten, waar sprake is van gebieden gunstig voor een verdediger aansluitend aan gebieden die een aanvaller begunstigen). Een tweede mogelijkheid dat de beweeglijke verdediging kan falen, hangt samen met de tegenaanval en — wonderlijk genoeg — eerder met het slagen ervan dan met de mislukking.

Naarmate de tegenaanval vordert, wordt het risico zelf te worden omvat groter. Belangrijk is de vorm van de aanval. Heeft die plaats op een breed front met het gros van de kracht vóór, dan zal voor een reactie op een tegenaanval een laterale verplaatsing nodig zijn van krachten van andere aanvalslocaties of van verspreide reserves. Is dat het geval dan zal voor de tegenaanval het risico in belangrijke mate verminderen. Is de aanval echter in de diepte geëchelonneerd, dan loopt de tegenaanvaller aanmerkelijk meer risico. De tijdsafstand tussen de aanvalselchons is van groot belang. Het aanvalspatroon dat gewoonlijk aan de Russische strijdkrachten wordt toegeschreven, rekent met een tijdsverschil van ongeveer 20 tot 40 minuten tussen de eerste- en tweede-echelonsregimenten en met 2 tot 4 uur tussen de eerste- en tweede-echelonsdivisies. Het risico van manoeuvreren tegen een geëchelonneerde aanval is groot, doch deze aanvalsvorm kan wel min of meer worden voorzien.

Anderzijds presenteert de actieve verdediging ook risico's, niet zo verschillend van die van de aanval. De actieve verdediging is ontworpen om penetraties te voorkomen, doch in geval de aanvaller toch zou penetreren is zo'n verdediging niet meer in staat daarop te reageren. Slechts

niet-gecommitteerde reserves zijn tot reactie in staat. Een tweede risico voor de actieve verdediger schuilt in de tegenaanval zelf. Een aanvaller, die op zijn weg wordt gestuit, zal uitzien naar een andere weg. Deze situatie kan zich voordoen op meer locaties, zelfs gelijktijdig. Daardoor loopt een overigens goed geplande verdediging het risico te worden overbelast en uiteindelijk uitgeschakeld. Alsdan gaat terrein verloren en dat is een groot strategisch en tactisch nadeel.

In Europa hebben wij de plicht elke grensschending ongedaan te maken. Dus inzet van nucleaire wapens op Duitse grond? Door over te gaan tot het tactische offensief? Beide mogelijkheden vergroten de problemen.

Een verdediging, gebaseerd op de manoeuvre is mogelijk geen oplossing voor de problemen doch kan deze wel vereenvoudigen; hetgeen inhoudt dat in bepaalde situaties de voorkeur uitgaat naar de actieve verdediging. Het gaat hier om het defensieve gedrag van divisies en brigades, niet om offensief opereren in Europa. Een moderne Patton, denkende aan doorstoten naar Warschau, zal elders steun moeten zoeken.

Waarom het in dit artikel ging, was te beredeneren dat een tactische doctrine autonoom noch absoluut is. Verontrustend is dat de huidige doctrine niet is gebaseerd op zelfvertrouwen maar op zelfbewustheid. De doctrine dient een menu te zijn en geen opgedrongen maaltijd die indigestie tot gevolg kan hebben. Tactiek mag geen liturgie zijn, doch moet een gids zijn, leidende tot een gezond oordeel. Het hardnekkig vasthouden aan één tactische filosofie is een formule voor strategisch falen.

„Tactical doctrine or dogma?”, door Maj R. Hart Sinnreich, in „Army”, september 1979

F. TOUBER, bgen inf b.d.

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Ten einde bij de verwerking van kopij door redactie, produktieafdeling en zetterij onjuistheden en tijdverlies te vermijden en de eindcorrectie zo nodig — bij tijdgebrek — door anderen dan de auteur te laten verrichten, is het gewenst, dat aangeboden kopij zoveel mogelijk een uniform uitvoeringskarakter heeft en geen ruimte laat voor onjuiste interpretatie. Daartoe dient de kopij aan enkele normen te voldoen.

Om dit te bereiken zijn hieronder enkele aanwijzingen samengevat om auteurs te informeren omtrent de meest doelmatige uitvoering van kopij. Ter wille van de overzichtelijkheid is e.e.a. in beknopte vorm gesteld.

Met betrekking tot illustraties wordt in het algemeen opgemerkt dat functionele illustraties de waarde en aantrekkelijkheid van artikelen — en dus van het tijdschrift — verhogen.

1. MANUSCRIPT

1.1. Tekst

- Onder de titel (men houde deze kort): naam auteur met evt. academische titel; daaronder rang of functie.
- Kopij typen met anderhalve of dubbele regelafstand.
- Marge ca. 5 cm.
- Pagina's bovenaan doorlopend nummeren.
- Bij latere tussenvoeging van pagina's: nummer van voorgaande pagina, gevolgd door letter (a, b, ...).
- Spelling: voorkeurspelling (Van Dale / Woordenlijst Spellingcommissie).
- Opnieuw typen van een pagina aanbevolen in geval van veel doorhalingen/wijzigingen/correcties.

1.2. Tabellen

- Niet in tekst opnemen, doch op aparte pagina('s) aan het slot toevoegen.
- Doorlopend nummeren en nummer bóven tabel plaatsen (TABEL 1, TABEL 2, enz.).
- Daaronder evt. titel(s) van tabel(len).
- In de tekst verwijzingen naar desbetreffende tabel(len) opnemen (nummer).
- Tabel-indelingen uitsluitend met horizontale lijnen.
- Tabellen dienen niets anders te bevatten dan letters/woorden en/of cijfers.

1.3. Literatuuropgaven

- Samen te vatten aan het slot, onder kopje Literatuur.
- Literatuuropgaven nummeren in volgorde van vermelding in artikel.
- Verwijzingen in de tekst d.m.v. desbetreffende nummer tussen rechte haken: [], achter naam schrijver of citaat.
- Vermelding tijdschriftartikelen in literatuurlijst als volgt: Auteur — Tijdschrift jaargang(jaar)(nummer)blz. Voorbeeld: 3. F. J. van Doorn — Mil. Spect. 140(1971)(4)170.
- Vermelding van boeken: Auteur — Volledige titel. Uitgever, plaats (jaar)blz. (Vermelding blz. facultatief.) Voorbeeld: 7. A. Etzioni — De moderne organisatie. Spectrum, Utrecht (1970)36.
- Vermelding brochures: Auteur — Titel brochure. Uitgever of firma, plaats (jaar)blz. (Paginacijfer facultatief.) Voorbeeld: P. van Duyn — Toepassingen van infrarood. N.V. Fictief, Den Dam (1971)4.
- In literatuuropgaven is vermelding titulatuur e.d. bij auteursnamen niet gebruikelijk.

h. Afkorting tijdschrifttitels volgens richtlijnen NEN 782.

i. Indien in een artikel niet expliciet naar de literatuur wordt verwezen, kan nummering van de opgaven achterwege blijven.

1.4. Voetnoten

- Deze beïnvloeden de leesbaarheid van een artikel ongunstig en dienen zoveel mogelijk te worden vermeden.
- Indien gebruik van enkele voetnoten onvermijdelijk, dan per artikel doornummeren (dus niet per pagina) in met ¹ beginnende reeks.
- Voetnootcijfers in de tekst, bij voorkeur ná desbetreffende zin, een halve regel hoger typen, zónder haken: ¹.
- De voetnoten zélf, ook met voorin het cijfer een halve regel hoger, kunnen aan het slot, na evt. literatuurlijst, worden getypt (bij opmaak komen ze zoveel mogelijk onder de kolom(men), waarin de verwijzing staat).

2. ILLUSTRATIES

2.1. Foto's

- Foto's zwart-wit, glanzend; formaat liefst 9 × 12 of 13 × 18 cm (geen kleurenfoto's of diapositieven).
- Op de achterzijde vermelden: Mil. Sp. / naam auteur / nummer waarmee in tekst naar de afbeelding wordt verwezen.

2.2. Tekeningen

- Geheel in Oostindische inkt, op calqueer- of wit tekenpapier; papierformaat max. ca. 25 × 35 cm. Inschriften niet typen, zie ook pt 2.3.
- Letters/cijfers m.b.v. sjablonen zo groot tekenen, dat bij verkleining van tekening tot kolombreedte (ca. 7,5 cm) letter/cijferhoogte ten minste 1 mm is (in uitzonderingsgevallen kunnen grote tekeningen worden gereproduceerd over 1½ of 2 kolom = ca. 10 of 15 cm; max.-hoogte ca. 22 cm).
- In plaats van getekende sjabloonletters kunnen ook plak/afwrijfletters worden toegepast, waarvoor dezelfde maatnormen gelden.
- Wanneer zwart-witcontrast optimaal is, zijn scherpe lichtdrukken op wit papier ook bruikbaar.
- Calqueerpapier alleen éénzijdig gebruiken.
- Millimeterpapier maakt reproductie onscherp, tenzij liniëring lichtblauw is; bij clichering vervalt deze liniëring echter.
- Buiten het te reproducere vlak, boven of onder teke-

ning vermelden: Mil. Sp. / naam auteur / nummer waarmee in tekst naar afbeelding wordt verwezen (zie ook pt 2.3.).
 h. Tekeningen vóór inzending goed controleren: in een eenmaal vervaardigd cliché is correctie vrijwel onmogelijk.

2.3. Onderschriften/legenda's bij afbeeldingen

- a. Nummering van foto's en tekeningen doorlopend en dóór elkaar.
- b. Verwijzingen in de tekst met: afb. 1 t/m afb. ...
- c. Onderschriften bij afbeeldingen zijn essentieel; men volsta dus niet met alleen een nummering.
- d. Onderschriften, getypt, aan het slot van artikel opnemen (ná evt. literatuurlijst en voetnoten), in volgorde van, en mét nummering. Zij behoeven niet op de achterzijde van foto's vermeld, noch op tekeningen getekend. Dit geldt ook voor evt. legenda's bij tekeningen, die (getypt) onder desbetreffende onderschriften kunnen worden opgenomen.
- e. Bevat een legenda tekens/symbolen die niet kunnen worden gezet, dan dient gehele legenda in de tekening opgenomen (getekend).

2.4. Algemeen

Foto's en tekeningen nimmer in tekst opnemen, doch altijd los bijvoegen.

3. DRUKPROEF

- a. Als regel ontvangt de auteur een drukproef ter correctie, alsmede genummerde clichéafdrukken van evt. illustraties ter kennismaking.
- b. Hiervan kan worden afgeweken op verzoek van auteur of bij ontbreken van voldoende tijd voor deze procedure.
- c. Voor het corrigeren zoveel mogelijk gebruik te maken van officiële correctietekens volgens NEN 632.

4. MENINGEN VAN ANDEREN

4.1. Aantal exemplaren

Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” dienen in tweevoud te worden ingezonden.

4.2. Tijdstip inzending

Indien een reactie op een artikel uiterlijk 1 week na verschijnen van dat artikel in het bezit van de redactie is, kan ze in principe, samen met een evt. wederwoord, op de kortst mogelijke termijn worden gepubliceerd.

5. RUBRIEK UIT DE VAKPERS

5.1. Titel

Deze dient een zo woordelijk mogelijke vertaling te zijn van de titel van het gerefereerde artikel.

5.2. Bronvermelding

Aan het slot van het uittreksel een bronvermelding op te

nemen, bevattende: Titel oorspronkelijk artikel, naam schrijver, naam en datering tijdschrift.

6. BOEKBESPREKINGEN

6.1. Titelbeschrijving

Medewerkers, die van de redactie een boek ter recensie ontvangen, gelieven de bespreking te doen voorafgaan door een volledige titelbeschrijving, bevattende: Titel, auteur, aantal blz., aantal afb.*, aantal tabellen*. Uitgever, plaats, jaar. (Importeur v. Ned.*). Prijs. (*: voor zover van toepassing). Voorbeeld:

Die Streitkräfte der siebziger Jahre, door dr. F. Wiener, 192 blz., 159 afb., 12 tab. Uitg.: J. F. Lehmanns Verlag, München, 1971. (Imp. v. Ned.: Meulenhoff & Co, Amsterdam). Prijs: DM 20,—.

6.2. Honorering

In tegenstelling tot artikelen en andere bijdragen worden besprekingen niet gehonoreerd; recensent mag het besproken boek behouden.

7. BEWIJSNUMMERS

Iedere auteur ontvangt automatisch en zonder kosten 5 bewijsexemplaren van het nummer waarin zijn artikel is opgenomen.

Meer exemplaren à f 2,75 per nummer te bestellen door storting/overschrijving op bankgiro 51 43 38 997 t.n.v. Militaire Spectator, Grote Marktstraat 40, 2511 BJ Den Haag, bij Algemene Bank Nederland N.V., Tournooiveld 5, Den Haag, onder vermelding van het gewenste.

8. HONORARIUM

Het auteurshonorarium voor artikelen bedraagt f 40,— per gedrukte pagina, incl. illustraties, met een minimum van f 100,—. Voor de rubrieken Uit de vakpers en Meningen van anderen bedraagt het honorarium f 25,— per pagina.

9. NAAM, ADRES, GIRO/BANK AUTEUR

De auteur gelieve op eerste pagina van manuscript links bovenaan te vermelden: naam, adres en evt. giro- of bankrekening.

10. KOPIJ-INZENDING, OVERLEG

Kopij te zenden aan: Redactie Militaire Spectator, p/a HKS, Frederijkazerne/geb. 106, v. d. Burchlaan 31, 2597 PC Den Haag (tel. (070) 73 15 05).

Door auteurs, voor of tijdens het schrijven, gewenst overleg m.b.t. onderwerp, inhoud, mogelijkheid van plaatsing, gewenste omvang e.d. kan via evengenoemd adres plaatsvinden.

Overleg m.b.t. reproduceerbaarheid van illustraties, alsmede over drukproeven/correcties: opmaakredactie/productieafdeling, Grote Marktstraat 40, kamer F 606, 2511 BJ Den Haag (tel. (070) 72 13 68, de heer L. W. Krumbholz).